

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Francisci De Fargna Civitatis Plebis Patrii Philosophiæ,
Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctoris ... Commentaria In
singulos Canones De Jurepatronatus**

Qui sparsim tam intrà, quàm extra corpus Juris Canonici vagantur ...

**Fargna, Francesco de
Montisfalisci, M.DCC.XVII.**

Canon VI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72191](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72191)

CANON VI.

Ex Synodo Romana Eugenii II. & Leonis IV.

Monasterium, vel Oratorium Canonicè constructum à dominio Constructoris eo invito non auferatur, liceatque illi Presbitero, cui voluerit, pro sacro officio illius Diæcesis cum consensu Episcopi, ne malus existat, commendare.

COMMENTARIUM.

X hoc Canone sequentem deduco conclusionem. EPISCOPUS INVITO PATRONO NON POTEST DE ECCLESIA SIMPLICI FACERE MONASTERIUM, SEU ECCLESIAM COLLEGIATAM.

Ratio est, quia iste Text. disponit, quòd auferri non possit Ecclesia patronalis à dominio Fundatoris, seu Patroni, eo invito ea ratione ne laici retrahantur à constructione Ecclesiarum; si autem Ecclesia erigeretur ab Episcopo in Monasterium, aut in Ecclesiam Collegiatam, jam auferretur à dominio Patroni, dum non posset ipse ampliùs præsentare, nec ab ea recipere alimenta, licèt quoad reliqua remaneat Patronus; Ita Gloss. hic verb. à dominio, ibique Archidiacon. Gloss. in cap. Nobis de Jurepatr. verb. in Cappell. ibique Abb. Butr. num. 26. Anan. num. 16. Lambertin. de Jurepatr. lib. 3. quest. 6. art. 1. num. 3.

Circa hanc Conclusionem sequentes examinantur Casus.

ARGUMENTUM.

Ecclesia ut sit, & dicatur Collegiata. Quid requiratur?

SUMMARIUM.

- 1 Ecclesia ut sit Collegiata, quid requiritur? & num. 3.
- 2 Collegium an constituatur per duos?
- 4 Signa Collegialitatis, quæ sint, & quæ non sint? & num. 5.
- 6 Ecclesia Collegiata semel in esse deducta tripliciter extinguí potest.

7 Ecclesia Collegiata quotuplex sit, & unde dicatur Insignis.

CASUS I.

1 **U**T Ecclesia sit, & dicatur Collegiata requiritur primò, quòd ab initio sit taliter instituta, & ordinata, ut ibi sint tres Præbendati, seu Beneficiati collegialiter; Ita Gloss. in cap. Nullus in Ecclesia de elect. & in cap. Nobis de Jurepatr. Licèt enim Collegium conferretur in uno, vel duobus Canonicis dumtaxat, nihilominus non constituitur à principio per duos, sed requiruntur tres, ut constituatur Collegium Abb. num. 6. & Dec. num. 13. hic

li 2

Bar-

Barbat. conf. 17. tom. 1. num. 1. Et licet ex speciali constitutione duo faciunt Collegium, tamen de Jure communi non faciunt. *Abb. num. 5. & 6. Anan. num. 3. Bald. num. 3. Dec. num. 16. Butr. num. 8. Fagnan. num. 30. hic Barbat. conf. 17. numer. 1. tom. 1. Mascard. conclus. 586. n. 9. tom. 1.*

Unde ex eo, quod in Ecclesia Præbendæ semper fuerint duæ, clarè probatur quod non sit Collegiata, *Barbat. ubi supra num. 2.*

3 Requiritur secundò, Privilegium Apostolicum, nullus enim nisi Papa potest constituere, & erigere Ecclesiam Collegiatam, *Lotter. de re Benefic. lib. 1. quest. 14. num. 38. Barbat. ubi supra num. 7.* Sed ad esse Collegii non requiritur, quod ibi sit Prælatus, licet requiratur ad bene esse, *Innocent. in cap. Cum non ignores de Præben. num. 2. Fagnan. hic num. 44.*

Ad cognoscendum an Ecclesia sit Collegiata? recurrendum est ad ejus ordinem, & Institutionem, si enim fuerit instituta, ut ibi essent plures collegialiter, est Collegiata; Deficiente institutione recurrendum est ad Privilegium super Jure Collegii; Deficiente Privilegio recurrendum est ad possessionem Ecclesiæ, si enim Ecclesia est in possessione Collegii, est Collegiata, nisi contrarium probetur *Abb. in cap. Nobis de Jurepatr. num. 8. Barbat. consil. 17. num. 4. tom. 1. Mascard. de probat. conclus. 586. num. 1. tom. 1.*

4 Ut cognoscatur quando Ecclesia sit in possessione Collegii recurrendum est ad signa; Signa enim Collegialitatis Ecclesiæ non sunt, quod in illa sint plures Clerici præcisè, & quod sint plures Præbendæ. *Abb. in cap. Nobis de Jurepatr. num. 8. in fine, Butr. num. 3. Fagnan. num. 21. in hoc cap. Nullus.* Nec quod Ecclesia ab Episcopo sit adscripta inter Ecclesias Collegiatas.

5 Sed signa Ecclesiæ Collegiatæ sunt facere, & deputare Syndicum, & per eum jurare, habere sigillum commune, eligere Prælatum, facere alios actus collegialiter, scilicet quod in unum locum convenient ad faciendos actus spectantes ad Collegium, Arca communis, Refectorium, & Dormitorium commune. *Abbas in dicto cap. Nobis num. 8. Imol. in hoc cap.*

Nullus num. 2. Barbat. conf. 17. num. 3. & 4. tom. 1. Alexand. conf. 74. num. 4. lib. 4. Mascard. conclus. 586. numer. 3. & 12. tom. 1.

6 Collegium, seu Ecclesia Collegiata, semel in esse deducta tripliciter extingui potest, scilicet per hoc, quod transferatur ad diversum ordinem, per hoc, quod alteri accessorie uniatur, & per hoc, quod à Principe ex justa causa destruat. Si enim ex accidenti, aut ex Tirannide Bona Collegii dilapidentur, & ipsum Collegium destruat, si remaneat unus Collegialis in ipso conservatur Jus Collegii, si verò nullus remaneat, Collegium actu, seu quoad activitatem destruitur; Habitu verò, seu quoad Jus Collegii remanet penes Ecclesiam; *Lotter. de re Benefic. lib. 1. quest. 14. num. 106.*

7 Ecclesia Collegiata alia est Cathedralis, & alia simplex Collegiata, & hæc alia est Insignis, & alia non Insignis. Ecclesia Collegiata dicitur Insignis ex sequentibus circumstantiis, scilicet ex communi omnium existimatione, seu ex eo, quod pro tali ab omnibus habeatur, ex ejus structura, ex loco nobili, in quo sita est, ex eo, quod sit Matrix, ex præcedentia supra alias Ecclesias, ex magno numero ministrorum deservientium, & ex frequentia Populi. Ita *Lotter. de re Benefic. lib. 1. quest. 15. num. 4. & seqq. Rota decis. 29. num. 1. par. 2. divers.*

ARGUMENTUM.

Cappellania an, & quando erigi possit in titulum Beneficii? Et erecta in titulum Beneficii, an Cappellanus indigeat nova præsentatione ad effectum retinendi illam sic erectam, & commutatam in Beneficium Ecclesiasticum? Et an fieri possit præsentatio ad Beneficium erigendum.

SUMMARIUM.

1 Mandante Testatore: Che si erigano due Cappellanie: Et simul prohibente

- hibente Episcopo, & Dataria Apostolica habere ullum Jus super illis; An dicta Cappellania erigi possint in titulum Beneficii, & num. 3.
- 2 Ab exclusione Reservationum Apostolicarum, argui potest Cappellaniam esse Beneficium Ecclesiasticum.
- 4 Erecta Cappellania merè laicali, sive manuali, sive perpetua in titulum Beneficii Cappellanus, qui prius illam possidebat, indiget nova presentatione, & illi favore quorum fuit in erectione reservatum Juspatronatus possunt presentare quemcumque, & numer. 5. & 6. 15. & 16. sed limita, ut num. 10.
- 7 Fundator, aut Patronus licet possit nominare, aut designare Personam presentandam ad Beneficium erigendum, tamen non potest formaliter, & rigorosè presentare.
- 8 Exercitium Juspatronatus in Beneficii in abstractu creatis incipit competere postquam habitus fuit consensus Ordinarii.
- 9 Patrono ante Beneficii erectionem non competit Jus processionis.
- 11 Congruum, & necessarium est exequi ultima morientium elogia.
- 12 Nemini licet impugnare factum Auctoris.
- 13 Valet Nominatio, seu Presentatio minus rigorosa ad Beneficium erigendum.
- 14 Augumentum sequitur naturam ejus, cui fit.

C A S U S I I.

TItius erigi mandavit binas Cappellanas cum reservatione Juspatronatus favore suæ familiæ subdens: Talmente che sopradette Cappellanie non vole, che in alcun tempo per qualsivisa Causa, Pretesto, Privilegio, o quesito colore si acquisti mai alcun Jus al Vescovo pro tempore, nè alla Dataria di Roma, perchè vuole, che la nomina sempre si facci, e spetti alla sua Famiglia; In oltre dichiara, che possono essere nominati per Cappellani ogn' uno, che sarà in età di farsi Chierico con obligo però, che arrivati, che saranno all' età di dire Messa, vuole, che si facciano

Sacerdoti, altrimenti dopo un'anno debbano essere privati di dette Cappellanie, & nominati altri in luogo loro. Affixis Edictis, nulloque contradicente, Auctoritate Ordinaria erectæ fuerunt præfatæ Cappellanie cum reservatione Juspatronatus, juxta Testatoris legem. Illi de Familia Testatoris prætendunt hujusmodi Cappellanas erigi non potuisse ab Episcopo, sed esse merè Legata Pia.

Unde quaeritur, an prædictæ Cappellanie potuerint erigi ab Episcopo in titulum Beneficii, seu potius haberi debeant tanquam Legata Pia?

- 1 Studens in hoc Casu in Sacra Congregatione Concilii, apud R. P. D. meum Petram, affirmativè quoad primam, & negativè quoad secundam partem respondendum sentiebam; Quoniam Testator in ejus Testamento ordinavit, seu voluit electionem dictarum Cappellaniarum, ibi: Ordina, e commanda, che si erigano due Cappellanie: Quæ erectio est Causa efficiens, & principale, seu essenziale requisitum Beneficii Ecclesiastici ad Text. in cap. Ad hæc de Relig. Domibus, Garz. de Benefic. part. 1. cap. 2. num. 3. Gonzal. ad regul. 4. Gloss. 5. num. 7. & 20. cum aliis plenè adductis in Papien. Cappellania 25. Maii 1646. S. Verum coram bo. mem. Corrado.

Et licet non ordinaverit expressè, quòd istæ Cappellanie erigerentur auctoritate Ordinarii, hoc tamen ordinavit tacitè, quia eo ipso, quòd dixit: Ordino, che si erigano due Cappellanie: Ista erectio non potest intelligi, nisi de erectione faciendâ, prout de Jure.

Non obstat, quòd Testator prohibuerit Episcopo, & Dataria Apostolica habere ullum Jus super dictis Cappellaniis, ex qua prohibitione inferri posse videtur, quòd non sint Beneficia Ecclesiastica, quia respectu Episcopi non prohibuit Jus instituendi, & conferendi simpliciter, quia eo ipso, quòd voluit erectionem dictarum Cappellaniarum auctoritate Ordinarii, necessariò consequitur, quòd voluerit etiam Jus instituendi, & conferendi spectare ad Episcopum; sed solùm prohibuit Episcopo Jus liberè instituendi, & conferendi, nam prohibuit Episcopo habere ullum Jus, super dictis Cappellaniis:

Per-

Perchè vuole, che sempre la nomina spetti alla sua Famiglia.

Respectu verò Datarie prohibuit, seu
 2 exclusit reservationes Apostolicas; Ex quo desumitur potius argumentum, quòd voluerit dictas Cappellanas esse vera Beneficia Ecclesiastica, nam aliàs si talia non fuissent, superflua esset illa exclusio, dum Cappellanae Laicales sine alia expressione, suapte natura sub nulla reservatione comprehenduntur, ut tradit *Gonzal. ad regul. 8. Gloss. 5. num. 22. Rebuff. de pacifico. possess. num. 287. ad fin. vers. Et ideò, Corrad. in prax. Benefic. lib. 1. cap. 2. numer. 32. Rota coram Merlin. decis. 79. num. 1.*

3 Ita sentiebant etiam R. P. D. Petra Secretarius, & nonnulli Eminentissimi Patres; Sed Sacra Congregatio die 4. Junii 1712. in *Camerinen. Cappellaniarum* resolvit negativè quoad primam, & affirmativè quoad secundam partem.

Supposito, quòd Cappellania merè Laicalis, seu Legatum Missarum erigi possit in titulum Beneficii Ecclesiastici, si Testator, aut ejus hæres, qui nominavit, & præsentavit ad dictam Cappellaniam, merè Laicalem Titium Sacerdotem, deinde decursu temporis in executionem testamentariæ dispositionis erigat illam auctoritate Ordinarii in Beneficium Ecclesiasticum cum reservatione Jurispatronatus favore familiæ A; Quæro, an Titius nominatus, & præsentatus, & qui per longum tempus possedit Cappellaniam existentem in statu Laicalitatis, & meri Legati Pii vigore ejusdem nominationis, aut præsentationis obtinere possit eandem Cappellaniam postea erectam, & commutatam in Beneficium Ecclesiasticum, vel potius illi de familia A. possint ad illam sic erectam liberè præsentare quemcumque?

Et censeo respondendum negativè,
 4 quoad primam, & affirmativè, quoad secundam partem dubii: Quoniam cum dicta Cappellania merè Laicalis fuerit commutata, & erecta in Beneficium Ecclesiasticum, & fuerit reservatum Juspatronatus ad illud favore eorundem familiæ A; ad istos spectat privative præsentare ad dictam Cappellaniam sic erectam, & commutatam in Beneficium Ecclesiasticum,

itaque Titius, qui prius possidebat Cappellaniam existentem in Statu Laicalitatis, ad hoc ut possit retinere illam conversam, & commutatam in Beneficium Ecclesiasticum, indiget nova præsentatione, & requiritur, quòd præsentetur ab eis de familia A. *Bero. cons. 120. numer. 4. lib. 2. Rota in Asten. Prioratus super pertinentia. 20. Januarii 1708. S. Non attentata, coram R. P. D. Lancetta.*

Nec obstat, quòd Titius jam fuerit
 5 præsentatus ad dictam Cappellaniam existentem in Statu Laicalitatis: Quoniam, aut sumus in casu Cappellaniæ mere Laicalis ad nutum amovibilis, & hujusmodi præsentatio, seu nominatio non potest ei suffragari pro obtinenda Cappellania non amplius Laicalis, sed commutata in Beneficium Ecclesiasticum perpetuum, sed indiget nova præsentatione reportanda ab eis de familia A; quibus fuit reservatum Juspatronatus à Testatore, quia sicuti iste poterat ad nutum amovere Titium Cappellanum à dicta Cappellania, ut dicam infra in secunda parte *Can. 20.* Ita illi de familia A. hæres poterunt præsentare alium ad Cappellaniam non amplius Laicalem, & amovibilem, sed commutatam in Beneficium Ecclesiasticum perpetuum, & sic facere, ut Titius vigore præsentationis de se factæ ad dictam Cappellaniam existentem in statu mere Laicalitatis, non possit obtinere illam conversam, & erectam in Beneficium Ecclesiasticum; Aut sumus in casu Cappellaniæ perpetuæ Laicalis eo, quia Testator disposuerit, quòd possideretur à Titio ejus vita durante, & adhuc indiget nova præsentatione ad effectum illam retinendi; quia quando Titius fuit præsentatus, & nominatus ad Cappellaniam mere Laicalem, hæc non erat erecta, sed erigenda in Beneficium Ecclesiasticum; Ex quo sequitur, quòd illa præsentatio ad Cappellaniam mere Laicalem non possit ei inservire pro formali, & rigorosa præsentatione ad Cappellaniam erectam in Beneficium Ecclesiasticum, prout requiritur ad effectum illam obtinendi, quia esset præsentatio rigorosa, & formalis ad Beneficium erigendum, & sic esset nulla, licet enim Fundator, aut Patronus possit nominare primum Cappellanum, vel declarare voluntatem

tatem suam circa personam primò eligendam post tempus erecti Beneficii, & sic præsentare Cappellanum ad Beneficium erigendum præsentatione impropria, & minus rigorosa, dum in tali casu Fundator non diceretur præsentare ante Beneficium erectum, sed eligere præsentandum, tamen non potest rigorosè, & formaliter præsentare ad Beneficium, quia exercitium Jurispatronatus in his Beneficiis in abstractu creatis consistentibus in certis redditibus, & Bonis cum onere Missarum, non incipit competere, nisi post quàm illa sunt erecta, & deducta inesse tale, seu nisi postquam habitus fuit consensus Diocesani, qui in his Beneficiis tribuit exercitium Jurispatronatus, quicquid secus esset in Beneficiis indigentibus ædificio, & consecratione, ut sunt Ecclesiæ, & Altaria, in quibus exercitium Jurispatronatus non habetur per solum consensum Ordinarii, nisi etiam adimpleantur causæ, ex quibus acquiritur Juspatronatus, nempe fundatio, constructio, & dotatio juxta doctrinam Lambertini de Jurepatr. lib. 1. par. 1. quest. 4. art. 9. num. 2. ibi: *Et hoc idem dicerem in Beneficiis creatis in abstractu consistentibus in certis redditibus, & Bonis, in quibus Fundator voluit præsentari Clericum, seu Sacerdotem pro tot Missis celebrandis in tali Ecclesia &c. & nulli dubium est, quòd habito consensu Diocesani, incontinenti ille efficitur Patronus, & habet exercitationem Jurispatronatus, & num. 3. Et in hoc sensu, nempe de præsentatione minus rigorosa sumpta pro nominatione, seu designatione personæ præsentandæ ad Beneficium erigendum loquuntur. Zabarell. conf. 82. numer. 2. in fine, idem Lambertin. de Jurepatr. lib. 1. part. 1. quest. 9. art. 1. num. 48. & aliæ auctoritates adductæ per Rotam in Tridentina Beneficii 20. Junii 1712. S. Nulla, coram R. P. D. Ansaldo inferius legen.*

9 Sic Patrono antequam Beneficium sit erectum non competunt alii fructus Jurispatronatus, nempe Jus processionis, Lambertin. de Jurepatr. lib. 1. part. 1. quest. 4. dicto art. 9. num. 3. ergo nec competere poterit fructus præsentationis formalis, & rigorosè sumptæ, & consequenter Titius præsentatus, seu nominatus ad Cappellaniam existentem in Statu mere Laicalita-

tis, non poterit vigore ejusdem præsentationis dici præsentatus ad Cappellaniam postea erectam, & commutatam in Beneficium Ecclesiasticum, sed ad effectum illam retinendi indiget nova præsentatione reportanda ab eis de familia A; quia Testator erigendo auctoritate Ordinarii Cappellaniam merè Laicalem in titulum Beneficii Ecclesiastici; cum reservaverit Juspatronatus, & præsentandi eis de familia A; & voluerit, quòd isti præsentarent Cappellanum ad Cappellaniam erectam in Beneficium, voluit etiam, quòd Titius reportaret novam præsentationem ab eis de familia A. Et quidem isti deberent ex congruentia in hoc casu Titium præsentare, & præferre aliis, nam cum fuerit præsentatus, & nominatus perpetuò à Testatore ad Cappellaniam, quando erat mere Laicalis, præsumitur meus, & voluntas Testatoris esse, ut præsentetur ad dictam Cappellaniam ipse Titius etiam nunc, quo est conversa, & commutata in Beneficium Ecclesiasticum, quo casu idem Titius ante erectionem deberet instare coram Ordinario, ut secuta erectione ipse præsentetur, & præferatur aliis, ut in terminis terminantibus fuit resolutum à Sacra Rota in dicta Tridentina Beneficii, cujus verba sunt tenoris sequentis.

R. P. D.

ANSALDO

Tridentina Beneficii.

Lune 20. Junii 1712.

Quandoque superseminat inimicus Homo (quem Sacri Expositores merito Diabolum succensent) Zizaniam, ubi præcipuè melior fruges, seu Messis expectetur, prout accidit in præfenti Thesi, in qua Carolus Aloysius Jo: Antonii ejus Avi, piam largitionem, seu dispositionem sancta emulatione superare contendens in ejus Testamento ordinaverat Faustinae illius hæredi, quòd quoddam ante-

antecedens Legatum pro celebratione duarum Missarum in qualibet Hebdomada relictum à prænominato ejus Avo per eandem hæredem peraugeretur, ulterius injuncto statim ac subsequutum extitisset demandatum augmentum formali transitu dicti Legati in effectivum titulum Beneficii, ut ibi: *sia tenuta, & obligata, disporre a favore di Cause Pie, accrescendo le due Messe della Casa à quel numero, e modo, che li parerà, e piacerà, ordinando, che siano ben fondate, quando non vi fusse la sufficiente fondazione, ed in caso di tal fondazione, o dell' augmento sudetto sia poi sotto titolo di Cappellania semplice, o Beneficio formale.*

Contigit siquidem, quòd Faustina hæres laudabiliter à principio utique devenit ad hanc accretionem, sive augmentum de anno 1688. superaddendo nimirum duobus præcedentibus sacrificiis alia tria, rursusque insinuando, quòd hæc pia dispositio (uti Carolus Aloysius præceperat): *sia in titolo di Beneficio, o vero Cappellania,* ac uno demum, eodemque tempore totam voluntatem prælaudati Testatoris adimplens, singillariter expressit sub eodem Testamento, quòd primus interim Sacerdos deberet esse Dominicus de Grassis, eoque è vivis prærepto activum jus nominandi, seu præsentandi ad eandem Cappellaniam, seu Beneficium desisteret *al Signor Gio: Battista Guerinoni, e suoi Descendenti:* quemadmodum quoque idipsum in effectu præcisè cooptaverat toties enunciatus Carolus Aloysius, sic observando eam insimul congruentiam, & necessitatem exequendi ultima morientium eologia, & maximè ad Divinum incrementum, causasque pias protendentia, ut inquit *Divus Gregorius in Can. Ultima voluntas caus. 13. quest. 2. & Constantinus Augustus in l. 1. in fin. C. de Sacros. Eccles.*

Verùm super accedente forsan prædicto supersemineo zizanæ eademmet Faustina post 21. annorum defluxum, nempe de anno 1709. afflueta Mulierum mobilitate animi magis, ut credendum est, quàm pravitate, tota à semetipsa mutata per actum inter vivos non solum manum inlargitate Missarum abbreviavit, adjungendo unum tantummodò sacrificium, sed prædefuncto quoque intermediè Domini-

co, nominavit nedum in Cappellanum amovibilem, sed & perpetuum Bernardinum de Mancis, qui etiam usque ad ejusdem Faustinae obitum in actualitate celebrationis earundem Missarum, non sine tamen contradictione permansit, præsentibus nempe contrarium aliis de eadem agnatione, & Familia utriusque Testatoris, uti plenius elucescit in antea dicta disputatione super hoc consiliu habita in Sacro Auditorio in causa *Tridentina Cappellania* 11. Martii 1699. & 17. Junii ejusdem anni coram bon. mem. Muto.

Rebus ita se habentibus fato cessit Faustina, delatoque negotio foundationis hujus Beneficii ad Capitulum Cathedralis legitime jure instituendi suffultum, istud enarrata prima Testamentaria ordinatione ejusdem Faustinae, & reticita altera posteriori inter vivos, prædictam primam dispositionem approbando mediante positiva erectione communiuit sub contextuali assignatione fundi, & reservatione juris nominandi, seu præsentandi ad favorem præcitati Jo: Baptistæ Guerinoni, ejusque Descendentium: Quamobrem persistente adhuc Bernardino in spe consequendæ antelationis super hæc ipsa etiam in titulum erecta Cappellania in concursu Jo: Caroli de Guarinonis à prædicto Jo: Baptista, sive Alexandro ejus filio præsentati, idem Capitulum, cujus pariter muneri incumbere, pronuntiavit favore postremi, nec (ascenso ad Sanctam Sedem dissidio) dissimile hodie prodiit oraculum in *S. Rota.*

Si qua namque erat difficultas, tota residebat in eo, quòd cum Carolus Aloysius in arbitrio, & placito Faustinae ejus hæredis prorsus remississet, juxta verba superius transcripta, potestatem peraugendi antecedens, & Pium Legatum Missarum, ipsa verò eodem utens arbitrio devenerit ad hanc Missarum augmentationem relicto prius in Testamento jure præsentandi eisdem Guarinonis, & deinceps citra ullam revocationem ejusdem Jurispatronatus in donatione postmodum exarata sub sola superadditione ad Dominicum Cappellanum prædefunctum Bernardini de Mancis, profectò nequibant Guarinoni respuere eundem Bernardinum, & alium præsentare, tum ex regula, quòd nemini licet impugnare factum ejus, à quo cau-

12 causam habet, ex *Text. in l. Cum à Matre C. de rei vindic. Card. de Luca de Feud. disc. 127. num. 14. Rota coram Cerro decis. 41. num. 11. in Mediolanen. Prioratus super qualitate agnaticia 18. Junii 1703. S. Quintò comprobatur, coram R. P. D. meo Scotto Alma Urbis Governatore, & in Imolen. Jurispatronatus 27. Januarii 1710. S. Maxime, coram R. P. D. meo Lancetta; tum ex quo Audrix illa dicenda erat Beneficii erigendi, ut firmat in his ferè terminis *Rot. decis. 327. sub numer. 7. vers. Et in omnem casum part. 15. Recenz.**

13 Nulla cadente hæsitacione, quòd forsitan termini non essent pares, dum quando Faustina devenit ad nominationem Beneficii, seu Cappellaniæ, ea non adhuc erat in titulum erecta, cum nemo non sciat, valere, atque subsistere presentationem, vel nominationem factam ad Beneficium etiam erigendum, ad plenè tradita per Zabarell. *conf. 82. num. 2. in fine, Lambert. de Jurepatr. lib. 1. par. 1. quest. 9. art. 1. num. 48. & signanter vers. Quia hic Testator, Card. de Luca de Jurepatr. disc. 17. n. 9. & Rota in recen. dec. 107. n. 7. par. 11.*

Fortius verò, quando, ut mox præmissimus, prænominatus Bernardinus non solum reperiebatur in actuali, & Canonica possessione reddituum ejusdem Beneficii in eo statu, quo stabant ante formalem erectionem, & per consequens omnis ratio exposculabat, quòd etiam idipsum practicaretur superventa additione eorundem reddituum, & subsecuta erectione, cum quodlibet augmentum sequatur naturam subjecti principalis, cui facta noscitur augmentatio, uti conotarunt *Dec. in l. unica in prima lect. num. 11. Cagnol. in rubr. C. Quando non petent. part. num. 14. vers. Sed cum Juri, Soccin. sen. conf. 153. num. 10. vers. Confirmatur volum. 2. & conf. 67. num. 6. volum. 4. Brun. de Augment. conclus. 5. num. 15. Rota coram Manzaned. decis. 98. num. 1. & seqq. & coram Priolo decis. 28. num. 28. & magis in specie nostra portionis perauctæ, Bellon. de Jure accresc. cap. 9. quest. 47. num. 1. & seqq. & quest. 46. & 47. per tot. Rota in Gerunden. Prioratus super reservatis 14. Decembris 1703. S. Prout neque officere, coram Reverendiss. Domino meo Molines Decano.*

Ast eo validius, quoniam non tantum

Pars I.

idem Bernardinus reperiebatur in prædicta Canonica actuali possessione ejusdem Beneficii, vel Officiaturæ, sed & in ea (quod plus est) fuerat ulterius confirmatus judiciali auctoritate *Sac. Tribunalis*, per quod ei quoque extiterat concessa formalis adjudicatio; quod sanè Tribunal cum vigore notissimæ *Clement. Auditor, de rescript. subeat vices Ordinarii*, idcirco prædictam adjudicationem Bernardino impartiendo, eo ipso dicebatur implicitè devenisse ad formalem erectionem, juxta perpena in *Colonien. Canonicatus 13. Junii 1704. S. Illud etenim, coram Reverendissimo Kaunitz Episcopo Labacen. & 9. Decembris 1707. S. Absque eo quod, coram Me.*

Potissimè, dum (sicuti patebat ex prædictis *Decisionibus coram bon. mem. Muto, & ulterius ex actis illius Cause*) non solum extiterat productum Testamentum Jo: Antonii primi Testatoris, in quo demandabatur, sive eslagitabatur assignatio eorundem reddituum, verum quoque ad ejusdem Testamenti tenorem fuit attributa prænominata adjudicatio; ac propterea eo evidentior emergebat prædicta implicita erectio vice Ordinarii per *Rotam* inita, & virtualiter firmata, dum quando etiam eadem *Decisiones* hoc non exprimerent, debebant sic ex Actis Cause interpretari, ex traditis per *Rot. decis. 470. num. 6. coram Ludovis. decis. 90. num. 82. & seq. coram Duran. & in recen. decis. 349. num. 11. & 12. par. 12.*

Atque ex his opus non erat (uti sibi blandiebantur Informantes pro Bernardino) haber etiam recursum ad alterum fulcimentum, nempe quòd etiam Ordinarius Collator admiserat presentationem ejusdem Bernardini pro quando subsecuta fuisset erectio, ut in ejus *Summ. Num. 11. in fine*; unde nequibant Guarinoni successivè venientes in eodem Jurepatronatus revocare hanc presentationem jam admittam ab Ordinario, ut in specie comprobatur *Lambert. de Jurepatr. lib. 3. quest. 5. art. 1. num. 1.* quoniam, præcisivè ab eadem admisione Ordinarii, utique de per se judicatum Rotale canonizans eandem presentationem ipsius Bernardini præpediebat, ne possent iidem Guerinoni subvertere institutionem ei datam à Superiore Ecclesiastico, ad normam *Text. in cap. Quarimorianis,*

K L

Quarimorianis,

moniam de Jurepatr. Lambertin. cod. tract. lib. 2. part. 2. quest. 7. artic. 2. num. 5. & par. 3. quest. 2. art. 4. num. 1.

Ceterum, his minimè refragantibus, ¹⁵ Domini, meritò parum attendentes quidquid actus fuisset in Partibus, & inter Partes, & in ipsa Rota coram bon. mem. Muto antequam vere formiter foret erectum in titulum hodiernum Beneficium auctoritate Ordinarii, ex quo tunc quaestio erat de jure dumtaxat deputandi Cappellanum pro celebratione Missarum simpliciter demandatarum à Jo: Antonio, & de facto in similibus deputationibus, quæ erga plures Sacerdotes expletæ fuerant, ut in *Summ. Jo. Caroli Num. 8.* nulla legebatur per umbram facta mentio de Testamento, novaque dispositione Caroli Aloysii, nisi ad effectum dumtaxat qualitatis hereditariæ Faustinae, quin etiam nec tunc quidquam extitit indigitatum de Testamento condito per eandem Faustina in sequelam præfatæ dispositionis Caroli Aloysii, multoque minus novissimi actus inter vivos gesti per ipsam, sed negocium undique verlabatur, ut mox diximus, super Pio Legato relicto per prædictum Jo: Antonium, ac propterea a rebus gestis in ordine ad unum statum puri legati nulla valebat fieri illatio ad verum, & purum statum erectionis effectivi Beneficii, ad regulam, de qua *Abb. conf. 10. in princ. lib. 1. Soccin. lun. conf. 1. num. 46. & conf. 4. numer. 20. lib. 3. Tusch. conclus. 510. num. 2. litt. A.* & in nostris terminis post *Felin. in cap. Ex parte il. 2. num. 2. de rescript. & alios dixit Rot. decis. 101. num. 1. coram Amat. Dunoz.*

Solummodò propterea ponderarunt ipsam erectionem, quæ ad instantiam Executoris Testamentarii extitit subsecuta de anno 1710. ut in *Sum. Jo. Caroli Num. 10.* Cum enim in hujusmodi erectione inita in sequelam novissimæ dispositionis Caroli Aloysii, necnon alterius Testamentariæ Faustinae illius hæredis, nihil dictam fuerit de Bernardino, & ad limites utriusque ordinationis fuerit reservatum Jus patronatus illis de Guerinonis, ipsis proinde privativè competeat Jus nominandi perpetuum Rectorem, seu Cappellanum, & non alteri cuicumque; per ea, quæ uno ore perbellè firmant *Berous conf. 120. num. 4.*

lib. 2. Covarr. var. resol. lib. 3. cap. 10. numer. 7. Episc. Rocc. disp. Jur. cap. 3. num. 6. & 12. cum aliis in longè fortioribus adductis, & firmatis in Asten. Prioratus super pertinentia 20. Januarii 1708. S. Non attempta, coram R. P. D. meo Lancetta, & 7. Decembris ejusdem anni, S. Vis igitur, coram R. P. D. meo Aldrovando.

Diximus, in fortioribus, quoniam in prædicta Asten. idemmet Fundator illius Prioratus expressè sibi reservaverat facultatem immutandi nonnulla in suo Testamento, & de facto postmodum plura immutaverat, sed quia Ordinarius ad actualem erectionem devenit purè, & absolutè ad normam primæ dispositionis, ostensum fuit, quòd omnia, quæ restabant extralimites ejusdem erectionis, in nihilo erant attendenda ad effectum præsentationis, & nominationis, sive Juris patronatus, veluti remanentia tanquam nuda, & pura materia sine forma, quæ solum velut anima imprimitur per assensum, & approbationem Episcopi, ut ait *Lambertin. de Jurepatr. lib. 1. par. 1. quest. 2. princ. artic. 5. num. 2. Lotter. de re Benefic. lib. 1. quest. 31. num. 4. Rota dec. 316. num. 19. par. 10. & decis. 107. num. 19. par. 11. cum aliis in dicta Asten. Prioratus super pertinentia 7. Decembris 1708. dicto S. Vis igitur, coram eodem R. P. D. Aldrovando.*

Quòd si forte Bernardinus prætebat, præferendum esse in assequenda approbatione actum posteriorem Faustinae inter vivos, debebat id suo loco, & tempore representare, & quatenus Ordinarius nolisset retractare, seu moderari erectionem, debebat provocare, & appellare, ut fit ab omni gravamine Ordinarii, ut in his eisdem terminis dixit *Rota in eadem, mox allegata Asten. Prioratus super pertinentia 7. Decembris 1708. S. Nihilque refert.*

Addito ex abundanti, quòd etiamsi particulariter Bernardinus appellasset ab hac erectione, prout minimè seorsim appellavit, perperam probabiliter id egisset, cum nec posset Faustina alterare substantiam, dispositionis, & ordinationis injunctæ sibi per Carolum Aloysium, qui immutato statu (ut exoptaverat) Beneficii de puro Legato, seu de quadam Cappellania pro celebratione Missarum amovibili in titu-

lum perpetuum, reliquerat Juspatronatus prædictis de Guerinonis; prædicta enim verba protestativa in quoddam arbitrium sonantia; ac Faustinae directa: *nel numero, e modo che le parerà, e piacerà* nullo modo valebant immutare substantiam Juspatronatus, de quo absolute disposuerat, sed ad summum respiciebant circumstantias numeri, & modi Missarum, quemadmodum recensita verba effectivè præferebant, & non ultra, ac in longè durioribus respondit etiam *Rota coram Merlin. decis. 393. num. 1. & in recent. decis. 240. num. 6. & seq. decis. 283. num. 15. par. 17.*

Et ita &c. Utraque &c.

ARGUMENTUM.

Cappellania erecta in Beneficium Ecclesiasticum ab Ordinario, an ad instantiam Fundatoris asserentis post dictam erectionem se non habuisse intentionem fundandi Beneficium Ecclesiasticum possit reddi, & restitui in Cappellaniam, merè Laicalem?

SUMMARIUM.

- 1 *Nomine Beneficii perpetui non venit Cappellania merè Laicalis.*
- 2 *Institutio non requiritur, nisi in Beneficio Ecclesiastico.*
- 3 *Conditio quod deficiente Beneficiato fructus bonorum donatorum cedant in Beneficium compatronorum, an sit contra naturam Beneficii?*
- 4 *Conditio apposita contra naturam Beneficii non potest illud vitare, sed potius ipsa vitari debet.*
- 5 *Bona semel Deo dicata secularizzari amplius non possunt.*

CASUS III.

Publicis exaratis tabulis, quidam Galitius Morano Notarius Civitatis Montis Pelusii, morem gerendo, ut inquit, piæ voluntati Sacerdotis Joannis Orlandi, coram ipso constituti, simplex

perpetuum Beneficium crexit in Sacello S. Francisci Xaverii in Cathedrali Ecclesia cum dote assignata in capitali scutorum trecentum, ac in quibusdam expressis bonis, quorum valor non exprimitur, Designatis verò Pii oneribus, quibus Rector pro tempore defungi tenetur hujusce Beneficii Juspatronatus activum Francisco Odoardo, ejusque Descendentibus tam Masculis, quam Fœminis attribuit, quoad verò Juspatronatus passivum hanc dispositionem jam dictus Notarius descripsit: *Qui quidem Patroni quoties dictum Beneficium vacare contingerit teneantur nominare, seu præsentare Beneficiatum de familia effectiva, & successivè de contentiva prænominati Francisci Odoardi &c. Etiam quod descendentes nominandi, & præsentandi sint tantum prima Tonsura initiati, & minores quattuordecim annis præscriptis à Sac. Conc. Trid. Sin autem etiam de dictis Clericis tantum deficient, vel in casu, quod præsentatus sit tantum Clericus ut supra, tam dictus Franciscus Odoardus, quam ejus descendentes Patroni teneantur unum Oeconomum, seu Rectorem nominare, & eligere, & adimpleri facere injunctum onus Missarum, & solemnitatis festi S. Francisci Xaverii in eadem Cappella, ut supra convenienti Salario, & Elemosina assignata, & providere de necessariis suppellectilibus pro decentia Cappella ex fructibus dictorum bonorum; & quod superest si præsentatus sit tantum Clericus, possit retinere, & applicare ad proprium commodum, & pro ejus sustentatione, etiam si Laicus uti primo loco contemplatus, ac ipsemet Rev. D. Joannes Donatus, qui etiam ejus vita durante sibi reservat, & pro reservata intelligatur nominatio, seu præsentatio ad dictum Beneficium etiam simplicis Clerici, & ætatis minoris quattuordecim annorum tam pro prima vice pro qua ad præsens nominat, & præsentat aslatum Franciscum Odoardum uti Clericum reservato tamen beneplacito, seu institutione Illustriss. D. Episcopi Ordinarii, quatenus &c. Postremò in hujusmodi Instrumento cavetur, quòd in defectu Descendentium ex familia de Orlandis Juspatronatus devolvatur ad Capitulum Cathedralis, qui explere teneantur pia injuncta onera, quòd vero superesset ex fructibus inter*

omnes participantes divideretur.

Ejusmodi publicum documentum jam dictus pius disponens subinde exposuit Episcopo, eo sub facti themate: *Come per servizio di Dio, e particular sua devotione l'è parso fondarsi un Juspatronato Laicale per se è per Francesco Odoardo suo congiunto &c. col Jus di presentare a tal Benefitio anco Chierici di minor età d'anni quattordici con facoltà a tale, & in mancanza d' Ecclesiastici d' eligere l' Economo, seu Rettore per la sodisfatione del peso delle Messe imposteci; Pro indeque eidem Episcopo preces adjecit, ut institueretur dignaretur in hujusmodi Beneficio Franciscum Odoardum primum ab ipso præsentatum, ac Oeconomum, sive Rectorem nominare præstituto congruo stipendio pro oneribus ut supra exequendis. Episcopus itaque precibus obsequens ordinariam ejus auctoritatem interposuit præmemoratum Cappellam erigendo ad Titulum, ut inquit, Ecclesiastici Laicalis Beneficii simplicis cum dote, & oneribus enunciatis; At reservato Iurepatronatus tam Oratori, quam ab ipso contemplatis subtexit: *Cum facultate Beneficiato sive Rectori post mortem ipsius D. Ioannis si fuerit Clericus, donec, & quousque non fuerit promotus ad ordinem Sacerdotalem eligendi Sacerdotem pro celebratione Missarum cum competenti stipendio retentis aliis fructibus bonorum donatorum, & assignatorum demptis stipendio, & oneribus prædictis, cedant in Beneficium compatronorum vocatorum.**

Præfatus verò pius disponens supplex coram SS. D. N. conquestus fuit, quod Notarius Galitius Moranus perperam in recensitis publicis tabulis affectus fuit ejus voluntatem, immo verò quæque ita inordinatè, & confusè exposuit, ut nec ipse eorum sensum deinde teneat. Si quidem altero declarativo exarato Instrumento, jure jurando, idem ipse asseruit ejus mentem fuisse nedum Cappellæ cultum, animæque suffragium ordinare, sed quoad temporalia familia de Orlandis prospicere, proinde nulli modo constituere voluisse, asserit, simplex perpetuum Beneficium, sed tantum præordinasse simplicem Cappellaniam Laicalem cum onere Missarum liberè transmissibi-

lem activè, & passivè ad quoscumque; adeo ut ejus Juspatronatus perpetuò conservaretur in familia tam effectiva, quam contentiva sæpe dicti Francisci Odoardi; ac in omnem vocationis casum Cappellanus deputaretur a Patronis pro tempore unus ex ipsorum Filiis, Nepotibus, sive Pronepotibus respectivè: *Quoties verò non adessent Filii, neque Nepotes, neque Pronepotes descendentes Patronorum &c. Primogenitus Patronus pro tempore ordine, modo, & forma supra invitatorum valeat eligere unum Rectorem, sive Oeconomum temporalem, & adnutum amovibilem, qui esse debeat Sacerdos, ipsi primogenito benevixus qui curam habere debeat Cappella, & Missas celebrare &c. Assignato tamen competenti Salario eidem primogenito benevixo, & totum id quod supereret soluto dicto Salario, & adimpletis omnibus oneribus valeat primogenitus familia, seu ille inter Patronos natu major licitè pro se retinere, & applicare ad proprium commodum, & pro congrua manutentione eorum familia, seu Domus. Summopere itaque memoratus pius disponens percipere asseruit, quoad ita declarandam primam dispositionem, juxta ejus primæviam mentem admittatur, utque facilius voti compos fiat, quasdam ulterius assignavit Domus pro augmento dotis hujusce Cappellaniæ, onere dumtaxat adjuncto unius Missæ hebdomadalis. Unde proposito dubio: *An Instrumentum declarativum, de quo agitur sit attendendum, & executioni demandandum.**

Negativè resolvendum sentiebam. Constat enim Ioannem de Orlandis voluisse erigere Beneficium Ecclesiasticum de Iurepatronatus Laicali cum reservatione Iurispatronatus activi favore sui, & suorum tum ex ipso primo Instrumento coram dicto Ioanne acceptante, & consentiente exarato à Notario uti pluries dicitur disposuisse, & deliberasse fundare Beneficium perpetuum. Nomine autem Beneficii perpetui non venit Cappellaniam merè Laicalis sed Ecclesiastica, & collativa juxta *Cardinal. in Clement. 2. de Indic. num. 58. Preb. ad Monach. in cap. Nullus de temporibus ordinan. in 6. num. 2. & alias quas refert Garz. de Benefic. part. 1. cap. 1. num. 5.* Tum ex eo quia petit ab

Epif-

Episcopo institutionem, & investituram dicti Beneficii favore Francisci Odoardi à se presentati, ut ex memoriali Episcopo porrecto, ibi: *Per tanto la supplica volere restare servita d' instituire, & investire detto Francesco Odoardo di tal Beneficio*: Si enim fundare voluisset Cappellaniam merè Laicalem non petiisset ab Ordinario institutionem, quæ non requiritur nisi in Beneficio Ecclesiastico, & collativo, *Garz. de Benefic. par. 1. cap. 2. num. 81.* Tum ex eo, quia fuit ab Ordinario erectum supplicante eodem Ioanne; quæ erectio auctoritate Ordinaria à Testatore volita demonstrat eum voluisse fundare Beneficium Ecclesiasticum. Tum denique ex eo, quia apposuit conditionem in primo instrumento, quòd huiusmodi Beneficium obtineri possit etiam à minoribus quatuordecim annis, ibi: *Etiam quod descendentes nominandi, & presentandi sint tantum prima Tonsura initiati, & minores quatuordecim annis prescriptis à Sacro Concilio Tridentino*: Quæ conditio esset inutilis, & superflua si dictum Beneficium esset Cappellania merè Laicalis, & non collativa.

Non obstat, quòd Fundator in limine foundationis apposuerit conditionem, Quòd deficiente Beneficiato fructus bonorum donatorum, & assignatorum, cedant in Beneficium compatronorum vocatorum, quæ videtur esse contra naturam Beneficii Ecclesiastici; quia imprimis non videtur esse contra naturam Beneficii conditio, quòd Patroni gaudeant fructibus Beneficii, juxta Sacram Congregationem Concilii in Lycien. 27. Aprilis 1688. ubi in præcis terminis Sacra Congregatio respondit: *Deficientibus Clericis posse conjunctos Seculares retinere idem Beneficium, donec aliquis extet Clericus de familia, & fructus omnes Beneficii erogandos esse in Celebrationem Missarum, juxta voluntatem Testatoris.* Et licet sit contraria naturæ Beneficii Ecclesiastici, non proinde potest vitari illud, sed potius ipse vitari debet juxta doctrinam Duran. *de Condit. imposs. par. 2. cap. 1. numer. 106. Corrad. in prax. Benefic. lib. 2. cap. 12. numer. 57. & 58. Lotter. de re Benefic. lib. 1. cap. 32. num. 19. cum seqq.*

Nec potest amplius dictum Beneficium

reddi Cappellania merè Laicalis, non obstante quòd exhibeatur novum augmentum dotis, quia ex qualibet causa bona semel Deo dicata secularizzari amplius non possunt, juxta *Text. in cap. Ligna ibique Gloss. in verb. Laicorum de Consecrat. Fagnan. in cap. Relatum num. 37. ne Cler. vel Monach. Calderin. cons. 5. num. 1. de relict. Domib.*

His tamen non obstantibus Sacra Congregatio Concilii in Montis Pelusii Erectionis Cappellania 12. Maii 1714. Præfato dubio respondit: *Affirmativè ex gratia in forma commissaria.*

ARGUMENTUM.

Patronus an, & in quibus Casibus possit instare apud Superiorem, pro translatione Cappellaniæ merè Laicalis de loco ad locum?

SUMMARIUM.

- 1 Patrono non potest concedi licentia transferendi Cappellaniam de uno ad aliud Altare, quando Testator in institutione Cappellaniæ principaliter respexit ad Altare, & secundario ad hæredes; secus si respexit principaliter ad hæredes, & secundario ad Altare; & nam. 2. & num. 5.
- 3 Celebratio Missæ an, & quando possit transferri de una ad aliam personam?
- 4 Refertur resolutio Sacræ Congregationis Concilii in Placentina commutationis voluntatis.
- 5 Legatum directum in personas hæredum censetur ordinatum in gratiam ipsorum.
- 6 Dispositio qualificata intelligitur durare quousque durat qualitas.
- 7 Testator quando dicatur in institutione Cappellaniæ principaliter respexisse ad Altare, & secundario ad hæredes, aut è contra, & num. 8.
- 9 Patronus potest transferre Cappellaniam de uno ad aliud Altare, quando à Testatore est ei data libera facultas transferendi, & ex quibus arguatur huiusmodi libera facultas?
- 10 Dictio: Overo: est disjunctiva, & separat unam orationem ab altera.

C A-

C A S U S IV.

Quidam Testator instituit Cappellaniam merè Laicalem, & ad nutum amovibilem, seu Legatum Missarum pro ejus, suorumque animabus, celebrandarum ad Altare Ecclesiæ Civitatis A. cum reservatione juris nominandi Cappellanum ad nutum amovibilem favore suorum hæredum, cum isti ex certa causa discesserint à Civitate A, & transfulerint domicilium ad Civitatem B, & vellent transferre etiam præfatam Cappellaniam ad Altare Ecclesiæ ejusdem Civitatis B. Quæro an possit eis concedi licentia transferendi dictam Cappellaniam de uno Altari unius Ecclesiæ ad Altare alterius Ecclesiæ?

Pro cujus resolutione rimanda, & attendenda venit voluntas Testatoris, ac procedendum cum distinctione; dupliciter enim Testator instituere potest Cappellaniam merè Laicalem, seu Legatum Missarum, nimirum vel ad ornatum, splendorem, & cultum certi Altaris; vel ad commodum, & utilitatem propriam, ac suorum hæredum. Si Testator in institutione præfatæ Cappellaniæ primariò, & principaliter respexit ad ornatum, officiatorum, splendorem, & cultum dicti Altaris Civitatis A, secundariò verò ad ejus hæredes, quibus injunxit onus celebrare faciendi, seu nominandi Cappellanum pro celebratione Missarum in dicto Altari, seu quibus commissum sit nudum ministerium solvendi Cappellano Elemosinam Missarum in dicto Altari celebrandarum; & in hoc casu concedi non potest prædictis hæredibus Patronis licentia transferendi Cappellaniam de Altari Civitatis A, ad Altare Civitatis B, quia ubi per Testatorem in Cappellania, & Legato Missarum principaliter contemplatum fuit Altare, non potest eadem Cappellania, seu Legatum Missarum transferri de uno ad aliud Altare, etiam cum auctoritate Episcopi; dum Missæ celebrari debent in illis Ecclesiis, & Altaribus, in quibus Testator jussit, ut celebrentur, nisi in primo Altari Legatum impleri non posset, ut docent *Barbat. conf. 1. num. 8. Navarr. conf. 14. de Testa-*

mentis num. 10. Menoch. præsumpt. 112. lib. 4. num. 7. Gratian. discept. forens. 73. num. 4. ibique Carol. Anton. de Luca num. 6. Capon. discept. 196. num. 10. tom. 3. Rota decis. 309. num. 11. par. 6. rec. & dec. 574. num. 8. part. 1. divers. & decis. 1149. numer. 17. coram Seraph. Et fuit resolutum à Sacra Congregatione Concilii in Cervien. translationis piorum onerum 18. Maii 1715. in Dertthonen. translationis Cappellaniæ 9. Februarii 1715. & in Mediolanen. seu Ferentina Cappellaniæ 23. Februar. ejusdem anni.

Et ita requisitus in sensu veritatis die 1. Augusti 1715. ad instantiam hæredum cujusdam Sacerdotis Marciani Acerbi Terræ Vairanæ Tortonen. Diæcesis, qui instituit Cappellaniam trium Missarum qualibet hebdomada celebrandarum certo Altari ab ipso erecto in Ecclesia Parochiali ejusdem Terræ; requisitus, inquam, an ipsi possent transferre dictam Cappellaniam ab Ecclesia Parochiali Terræ Vairanæ, ad Ecclesiam Parochialem Terræ Varinellæ; negativum dedi responsum ex ratione superius deducta, quia nimirum ex particula Testamenti, constabat Testatorem principaliter respexisse ad cultum, & officiatorum dicti Altaris Terræ Vairanæ, & erga ipsum specialem habuisse affectionem, uti etiam resolutum fuit à Sacra Congregatione Concilii in Cremonen. Erektionis Collegiata 26. Martii 1695. ubi Marchio Cæsar Vidonus in Testamento, cum quo decessit disposuit: *Dell' Entrata, che si cava dall'augumento del Porto di Pigicettone, che sono Ducatoni 200. in circa, che si riscuotono ogni mese, lascio, che sia eretta una Collegiata di quattro Canonici compreso il Proposto, o Arciprete nella Chiesa Parochiale di S. Giovanni in Croce, e due Chierici, & incarico alli poveri morienti di detta Terra, & aiutarli al ben morire fino al fine &c. e caso che per qualsivoglia accidente non si potesse erigere detta Collegiata in detta Chiesa di S. Gio: in Croce, lascio, che sia eretta in Cremona nella Chiesa di S. Cecilia: Cupiens Marchio Cæsar Junior erectionem facere extra locum S. Ioannis in Cruce, contempla tum, & in Ecclesia præpositurali Curata S. Ægidii, & Homoboni Cremonæ preces Santissimo obtulit*

tulit quibus ad Sacrum Concilium remiffis disputatum fuit dubium: *An fit locus erectionis Collegiatae in alio loco, quam contemplato à Testatore*: Sacra Congregatio respondit die 26. Martii 1695. *Negative*.

2 Si verò Testator in institutione præfatae Cappellaniæ primariò, & principaliter respexit ad commodum, & utilitatem propriam, ac fuorum hæredum, & primariò voluit onus Missarum pro ejus, fuorumque Animarum salute; Secundariò verò, & in consequentiam ad dictum Altare Civitatis A. Et in hoc casu censeo posse eisdem hæredibus Patronis permissi prædictam translationem Cappellaniæ de Altari Civitatis A, ad Altare Civitatis B; quia ubi in Cappellania principaliter sunt contemplatæ personæ, secundariò verò Altare, tunc eadem personæ de consensu legitimi Superioris possunt transferre Cappellaniam de uno ad aliud Altare: *Gratian. dicta disceptat. forens. 73. num. 5. & seqq. Capon. dicta discept. 196. num. 11. Rot. decis. 1149. n. 10. & seqq. coram Seraph. & decis. 494. num. 6. coram Cavalier.*

3 Sic si Testator mandet conferri Beneficium Sacerdoti, qui celebret Missam pro Anima sua, cum principaliter respexit ad onus celebrandi, & non ad personam celebrantis, nisi in consequentiam ejusdem oneris, non minus celebratio Missæ fieri potest ab ipso, quam ab alio Sacerdote; *Gratian. discept. 73. num. 10.* Ergo etiam mandante Testatore, ut ejus hæredes celebrare faciant certas Missas in Altari A. pro ejus, fuorumque Animabus, quia principaliter respexit ad remedium Animæ, & commodum fuorum hæredum, & non ad Altare, nisi in consequentiam celebrationis non minus iidem hæredes celebrare facere poterunt Missas in illo, quam in alio Altari. Valet enim argumentum de Persona ad locum, ita ut sicuti quando celebratio fuit principaliter considerata, & non persona celebrantis potest ipsa transferri de una ad aliam personam, ita quando fuit eadem celebratio principaliter considerata; & non locus celebrationis, poterit transferri de uno ad alium locum. Remedium enim Animæ, non magis ex uno, quam

ex alio Altari provenit, ut ait *Rota dicta decis. 1149. num. 11. coram Seraph.*

4 Quemadmodum studens in Sacra Congregatione Concilii apud R. P. D. meum Petra Secretarium sentiebam in *Placentina Commutationis Voluntatis*. Ubi expositum fuit, quòd Marchionissa Angela Cremona Vicedomina de Mandellis de anno 1695. in ejus ultimo, quo decessit elogio, præordinata agnatio Fideicommissio &c. hæredibus institutis, cæterisque substitutis id onus injunxit: *A far celebrare ogn'anno sino in perpetuo tutti li giorni festivi di Precetto, & anche tutti li giorni di Mercordi, e di Venerdì della settimana una Messa nell'Oratorio di Santa Teresa di detto mio Feudo d'Olmeto, con dare, e pagare al Sacerdote pro tempore, che celebrerà un' elemosina competente, e questa in suffragio dell' Anima mia, e de' miei Defonti: Aggravando parimente &c. a far celebrare ogn'anno in perpetuo nel mio Oratorio esistente sopra di miei Beni possi nel luogo di Menarolo Comune di Pontenuovo Ducato Piacentino una Messa parimente, tutte le Feste di Precetto, & anche tre Messe la settimana, cioè una ogni Lunedì, una ogni Mercordi, & una ogni Sabato di qualsivoglia settimana in perpetuo, con dare ad un Sacerdote, che pro tempore celebrerà una competente Elemosina, e ciò in suffragio dell' Anima mia, e de' miei Defonti*: Obyentis hujusmodi hæreditariis bonis Iosepho de Mandellis, ejus Mater ac Tutrix Marchionissa Geltrudes Malvacina pro dissolvendo are alieno Testatoris, venundedit præmemorata bona, vulgò nuncupata di *Menarolo*. Comitibus de Anguisuolis; præ cæteris conventionibus inita, quòd Marchionissa venditrix opportunam facultatem assequi curaret transferendi Missarum opera, quæ in Oratorio ejusdem Feudi exequi debent, ad alterum Oratorium Olmeti, quòd si voti compos fieri non posset, ab ipsis Comitibus emptoribus satisfacerent, deducta tamen æquivalenti summa ex residuali pretio bonorum; at si verò non idem partium judicium desuper versaretur, tum sèpedita Marchionissa curam subiret celebrationis Missarum in eodem Oratorio di *Menarolo*; nuperverò sub obtentu extinguendarum litium, quæ super ad-

adimplemento præmemorata conventionis efferescere ceperunt jam dicta Marchionissa Geltrudes, ejusque Filius supplices confugerunt ad Sanctissimum Dominum Nostrium, precibus ad Sacram Congregationem rejectis pro benigna facultate transportandi præfata Missarum onera, quæ incumbunt Oratorio di *Menarolo*, ad alterum Olmeti, itaut quotidie ibi Sacrificium offeratur cum aliis duobus Missis diebus festivis, quo pacto absolutus comperitur numerus à Testatrice volitus, ordinatèque distributus pro commoditate Populi.

Quo stante proposito dubio: *An, & quomodo sit locus commutationi voluntatis in Casu &c.*

Affirmativè respondendum dicebam, dummodò omnia onera imposita à Testatrice adimpleantur in Feudo Olmeti. Quoniam hujusmodi Legatum Missarum non fuit conceptum à Testatrice favore Oratorii loci Menaroli, cum non respexerit ad ejus Officiaturam, nec ad personas dicti loci, sed solum utpote directum in personas hæredum censetur ordinatum, in Gratiam ipsorum hæredum, non autem Oratorii, quod destinatum dicitur in quandam tantum consequentiam celebrationis juxta *Text. in l. Pater Filium §. Tusculanos ff. de legat. 3. Mantio. de conject. ultim. volunt. lib. 6. tit. 14. num. 18. Rota coram Seraph. decif. 1149. num. 10.* Et proinde possunt hæredes, dum amplius dicta bona non possident onus implere in alia Ecclesia ipsis magis commoda, quidquid esset, quando Legatum factum esset principaliter favore Oratorii, ut distinguendo tradunt *Pasqualig. de Sacrific. nov. leg. quest. 1144. num. 1. & seqq. & quest. 1145. num. 4. Capon. discept. 196. num. 10. & 11. Gratian. discept. 73. num. 5. & seqq.*

Eoque magis, quia Testatrix supposuit, quòd bona perpetuò remanere deberent penes suos hæredes, & Ecclesiam elegit tamquam ad ipsam spectantem, ibi: *in mio Oratorio*: Unde cum bona amplius non possideantur à Dominis de Mandellis, & Oratorium non sit amplius Testatricis adeoque non sit amplius locus ille, quem contemplata est Testatrix, sequitur, quòd Missæ in præfato Oratorio celebrari non debeant, sed possint alibi satisfieri. Dispo-

6 fitio enim qualificata intelligitur durare, quousque durat qualitas. *Pignattell. tom. 4. consult. 12. num. 2.*

Et ita etiam fuit resolutum ab eadem Sacra Cægregatione in dicta *Placentina. Januar. 1714.*

Ad cognoscendum animum quando

7 Testator in Institutione Cappellanix merè Laicalis, seu Legati Missarum principaliter respexerit ad Altare, & secundariò ad ejus hæredes: Aut principaliter ad hæredes, & secundariò ad Altare attendenda sunt verba Institutionis, & ejus Dispositionis; Si enim verba Institutionis Cappellanix fuerunt principaliter directa ad Altare, & secundariò ad hæredes, ut si fuisset dictum, quòd celebrarentur in tali Altari Missæ, & postea fuisset injunctum hæredibus, ut solverent Eleemosinam Sacerdoti celebranti, aut si in dicto Altari speciali cultu coleretur aliqua Sacra Imago, aut Testator erga illud haberet specialem affectionem, quæ constare diceretur, si ipse eligeret sepulturam prope idem Altare, aut illud fuisset ab ipso erectum propriis expensis, tunc diceretur principaliter respexisse ad Altare, & istud stare taxativè, secundariò verò ad ejus hæredes, & voluisse taxativè ibi celebrari Missas ad terminos Juris communis, juxta, quod Missæ celebrandæ sunt in Ecclesia, ubi fundatorum corpora requiescunt: *Abbas consl. 99. num. 4. & seqq. Rota dec. 494. num. 3. coram Cavaler.*

8 Si verò verba Institutionis Cappellanix principaliter fuerunt directa ad hæredes, & primariò habitus fuerit respectus ad remedium animæ suæ, suorumque hæredum, secundariò verò ad Altare, ut si fuisset dictum, quòd hæredes celebrare facerent in tali Altari Missas pro ejus, suorumque Animabus; aut si Testator haberet affectionem, erga suos hæredes, aut isti essent ejus Consanguinei, tunc diceretur respexisse primariò ad hæredes, & secundariò ad Altare, & istud stare demonstrativè *ad Text. in cap. Requisisti ad Terram*, ibique Doctores omnes.

Absque verò ulla difficultate possent 9 hæredes Patroni transferre Cappellaniam de uno ad aliud Altare, si eis fuisset à Testatore data libera facultas transferendi, ut de mense Julii anno 1701. per acta

Ar-

Archivii, fuit resolutum à R. P. Domino Marabottino Judice in una *Perugina Cappellania* scribente, & obtinente Domino meo Patruo Amatissimo ubi cum Georgeus de Gervasio in limine fundationis Cappellaniæ, postquam designaverit Ecclesiam S. Joannis Baptistæ Ordinis Sancti Bernardi Cisterciensis Perusiæ pro celebratione Missarum, reservaverit sibi, suisque Hæredibus Cappellaniam de una ad aliam Ecclesiam per hæc verba ibi: *Item in evento, che mai in alcun tempo i Padri del sopradetto Monastero non volessero permettere per qualsivoglia causa, che il detto Cappellano, e Sacerdote celebrasse le sudette Messe nella sopradetta loro Chiesa, o per qualsivoglia accidente, che potesse succedere non potessero celebrare le dette Messe nella sudetta Chiesa, ovvero, che il medesimo Giorgio volesse che si celebrassero in altra Chiesa, detto Cappellano, e Sacerdote siano tenuto, & obligato celebrare, come sopra le dette Messe in un' altra Chiesa di questa Città, dove più parerà, e piacerà al medesimo Giorgio, se egli allora viverà, altrimenti dove più piacerà, e parerà a suoi Heredi, o agl' altri, che da esso saranno nominati nel suo ultimo Testamento, o altra Disposizione, o Contratto:* R. D. Joannes Vincentius de Casellis prædicti Fundatoris hæres tunc Religiosus S. Philippi Nerii, nunc vero Canonicus meritissimus Cathedralis meæ Patriæ vigore hujus facultatis transferendi sibi à Testatore tributæ, nec non attento impedimento præstito Cappellano celebrandi in dicta Ecclesia S. Joannis Baptistæ per dictos Patres Cistercienses transtulit Cappellaniam ab hac Ecclesia ad illam Congregationis Sancti Philippi Nerii Perusiæ. Quam translationem justam, & validam per sententiam Canonizavit idem R. P. D. Marabottinus revocando duo contraria judicata nimirum Almæ Rotæ Perusiæ, & R. P. D. mei Petra tunc A. C. declarantia nullam præfatam translationem eo sub motivo, quòd facultas transferendi Cappellaniam de una ad aliam Ecclesiam concessa a dicto Testatore suis hæredibus non erat absoluta, & arbitraria, sed solum ad certos, & determinatos casus restricta nimirum: *In evento, che mai per alcun tempo i Padri del sopradetto Mona-*

Pars I.

stero non volessero permettere per qualsivoglia causa, che il detto Cappellano celebrasse le sudette Messe nella sopradetta loro Chiesa: Qui casus cum non fuerit concludenter probatus, idè præfati Judices existimarunt nullam translationem.

Sed sententia revocatoria R. P. D. Marabottini meo judicio videtur magis rationi congrua, dum videtur Fundator dedisse suis hæredibus absolutam, & arbitrariam facultatem transferendi Cappellaniam, eo quia in ejus Dispositione non processit per viam conditionis, si sequeretur impedimentum, sed cum casu alternativo ibi: *in evento, che mai i detti Padri non volessero permettere, che il Cappellano celebrasse le sudette Messe nella sopradetta loro Chiesa: Overo, che il medesimo Giorgio volesse, che si celebrassero in altra Chiesa di questa Città &c. altrimenti dove più parerà, e piacerà ai suoi Heredi:* adè quòd illa dictio: *Overo est* indistinctiva, & non reperit præcedentia, imò separat, & dividit unam Orationem ab altera *Rot. decis. 65. num. 7. & 8. & decis. 556. num. 3. coram Cerr. & coram Coccin. decis. 157. num. 5.* ubi firmat, quòd dictio prædicta ampliatur dispositionem ad diversa. Attento præcipue, quòd subsequenti verba, *dove più parerà, e piacerà a suoi Heredi,* tamquam prægnantia potestatis nullam admittunt correlationem ad dictum impedimentum, aliàs sequeretur correctio in eodem instanti, nec dici posset, quòd potestas esset ad *placitum*, & ad *libitum*, si esset regulanda a causa impedimenti.

ARGUMENTUM.

Episcopus an possit erigere novum Canonicatum ex fructibus superexcrecentibus in Ecclesia Collegiata de Jurepatronatus Laicali absque consensu Patroni, & an Patrono respectu Canonicatus noviter erecti competere possit Jurepatronatus, & hoc cujus naturæ erit Ecclesiasticæ ne an Laicalis?

L I

SUM-

SUMMARIUM.

- 1 *Canonicatus in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis aliquando sunt inter se distincti, & separati, aliquando nec distincti, nec separati, nec taxati, aliquando taxati, sed non distincti, nec separati.*
- 2 *An, & quando Episcopus possit alterare, & frangere numerum Canonicatum a Fundatore statutum? & num. 15.*
- 3 *Episcopus non potest mutare Statum Ecclesiarum contra mentem Fundatorum.*
- 4 *Statuto per Capitulum certo, & determinato numero Canonicatum, & jurato, ac confirmato à Sede Apostolica an, & quando Episcopus possit illum frangere, & erigere novum Canonicatum? & num. 17.*
- 5 *Dismembratio Ecclesie Patronalis fieri potest ab Episcopo etiam renuente Patrono ob evidentem necessitatem, & utilitatem.*
- 6 *Episcopus ac consensu Capituli potest erigere in Ecclesia Collegiata ex fructibus superexcrecentibus novum Canonicatum.*
- 7 *In erectione novi Canonicatus in Ecclesia Collegiata Patronali ex fructibus superexcrecentibus requiritur consensus Patroni, limita ut numero 13.*
- 8 *Ecclesia Patronata subijci non potest mensæ alterius Ecclesie, nec fructus Canonicatus dismembrari, & alteri assignari sine consensu Patroni.*
- 9 *In suppressione Canonicatus Ecclesie Collegiata Patronalis præter alia requisita, requiritur consensus Patroni.*
- 10 *Tam suppressio antiqui Canonicatus, quam erectio novi in Collegiata Patronali est læsiva Jurispatronatus, sed diversimodè.*
- 11 *Augmentum reddituum superexcrecentium ad hoc, ut sit causa sufficiens erigendi novum Canonicatum, quale debet esse?*
- 12 *Patronus si videat Episcopum erigere novum Canonicatum in Collegiata*

Patronali non obstante tenuitate reddituum potest se opponere.

- 14 *Si ex redditibus superexcrecentibus unius Præbendæ vacantis erigantur duæ Præbendæ ad terminos Textus in cap. Vacante de Præbend. requiritur consensus Patroni.*
- 16 *Clausule, & non alio modo nihil immutando, prohibent omnem alium modum præter expressum.*
- 18 *Beneficium quando Fundatur de Bonis Ecclesie, acquiritur Ecclesie Juspatronatus.*
- 19 *Rei sacre non potest imponi servitus.*
- 20 *Erecto novo Canonicatu in Ecclesia Collegiata Patronali ex fructibus superexcrecentibus Patrono Collegiata competit Juspatronatus ad illum.*
- 21 *Fructus superexcrecentes Ecclesie Patronalis sunt obnoxii Jurispatronatus, vel in habitu, vel in actu; & quando? Vide ibi.*
- 22 *Si ex fructibus superexcrecentibus Ecclesie Patronalis erigatur novus Canonicatus cum reservatione Jurispatronatus favore Patroni non imponitur eis nova servitus, sed servitus, quam prius habebant in habitu, reducitur ad actum.*
- 23 *Juspatronatus, quod competit Patrono respectu Canonicatus noviter erecti ex fructibus superexcrecentibus Collegiata Patronalis est Ecclesiasticum.*

CASUS V.

Fuit erecta à quodam Fundatore Ecclesia Collegiata A. de omnibus ejus bonis Hæreditariis, ibique ab eodem taxatus certus numerus duodecim Canonicorum cum reservatione Jurispatronatus favore eorum de Familia. Decursu temporis cum fructus præfata Collegiatae notabiliter excrecerent, determinavit Episcopus de hujusmodi fructibus superexcrecentibus erigere novum Canonicatum in dicta Ecclesia Collegiata. Quarto proinde in hoc casu quatuor, quæ non video hactenus ab ullo Doctore tacta, & discussa.

Primò, An Episcopus de dictis fructibus super excrecentibus possit erigere novum

vum

vum Canoniatum; & quatenus Affirmative.

Secundò. An in erectione hujusmodi novi Canoniatu requiratur consensus Patroni.

Tertiò. An Patrono competere possit respectu ejusdem Canoniatu Juspatronatus, & quatenus affirmative.

Quartò. An hoc erit Ecclesiasticum, vel Laicale?

1 Ut intelligatur, quo sensu hæc omnia procedere possint, præsupponendum est, quòd in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis aliquando Præbendæ Canonicales sunt omninò distinctæ, & separate inter se, itaut unicuique Canoniatui sit assignata dos distincta, & separata à Dote alterius Canoniatu; Aliquando nec sunt distinctæ, nec separate, nec taxatæ, ut quando non est determinatus, nec certus numerus Præbendarum, nec Canoniorum, sed bona sunt communia, & eorum redditus inter Ecclesiæ inservientes dividuntur; Aliquando sunt taxatæ, sed non distinctæ, nec separate, ut quando est determinatus certus numerus Canoniorum, & bona sunt communia, sed ex horum redditibus unicuique Canonico taxata, & assignata fuit certa summa, seu portio. Quæstio præsens procedere non potest in primo casu, quia quando Præbendæ sunt inter se distinctæ, & separate, sed per industriam Canoniorum augmententur, augmentum cedit eis solis, nec tenentur aliis communicare: Nec procedere potest in secundo Casu, quia si Præbendæ non sunt taxatæ, nec distinctæ, nec separate sed omnibus fructibus massæ Capitularis in communi redactis fierent tot Præbendæ, quot redditus suppetunt, non esset dare fructibus superexercentes, & nihil separatum discerni posset, quòd superexercesceret: sed procedit in tertio Casu nimirum, quando in Ecclesia Collegiata, sunt taxatæ præbendæ, sed non distinctæ, nec separate, quo casu dari possunt fructus super exercentes juxta distinctionem, quam tradunt *Butr. in cap. Cum M. Ferrariensis de Constit. num. 1. ibique Imol. n. 12. Fagnan. num. 4. & 40. Barbof. de Canonic. cap. 3. num. 7.*

His præsuppositis in hoc Casu, quoad

primum dubium videtur respondendum negativè. Fundator enim in limine foundationis præfatæ Ecclesiæ Collegiatae determinavit, ac taxavit certum numerum Canoniorum, nempe duodecim
2 Canonicos, quo casu Episcopus, non potest alterare hanc foundationem, & frangere numerum Canoniorum à Fundatore statutum, erigendo ex fructibus superexercentibus Collegiatae novum
3 Canoniatum; cum Episcopus non possit mutare statum Ecclesiarum contra mentem Fundatorum juxta *Text. in Can. Mutationes, & Can. Scias 7. quæst. 1. & docent Petrus de Perusio de Mutat. Stat. Eccles. cap. ultim. num. 13. Monet. de commut. ult. volunt. c. 11. num. 381. in fine, Amosaz. de Causis Pii lib. 1. cap. 14. num. 8.* sed tenetur pacta, & leges foundationum tam de lure naturæ, quàm divino observare, & ea destruere, esset frangere Jus naturæ ad *Text. in leg. Juris gentium, §. Prator ait, pacta servabo, ff. de pactis, & Text. in Can. Rationis Ordo 16. quæst. 7. Bero. conf. 49. num. 8. lib. 2.*

4 Eo modo, quo statuto per Capitulum certo, & determinato numero Canoniatuum jurato, ac confirmato à Sede Apostolica, non posset Episcopus eum frangere novum creando Canoniatum: Ita statuto à Fundatore in limine foundationis certo numero Canoniatuum, seu Canoniorum, non poterit Episcopus illum frangere, & alterare, ea ratione, quia evertere ea, quæ fundatores voluerint in limine foundationis Ecclesiarum, esset eos retrahere ab elargitione propriorum Bonorum in operibus piis, ad quod evitandum videmus Sacros Canones concedere Fundatoribus Juspatronatus, & admittere eorum leges etiam Juri contrarias, ut dixi in Superioribus Canonibus, & dicam infra in secunda Parte *Can. 26.* & fuit resolutum à Sacra Rota in *Parmen. Beneficii 28. Januarii 1701. §. Quam quidem coram Eminentiss. Scotto.*

Sed etiam omissò, quòd Episcopus possit erigere in dicta Collegiata novum Canoniatum ex fructibus superexercentibus, adhuc quoad secundum dubium videtur dicendum, quòd in hujusmodi erectione non requiratur consensus

Patroni. Quoniam fructus superexcrecentes, & provenientes à Bonis à Fundatore assignatis pro dote Ecclesiæ Collegiatæ non sunt in Dominio, & Potestate Patroni, sed spectant ad Capitulum, & ad ordinationem Episcopi; unde sicuti Episcopus cum consensu Capituli potest illos erogare in utilitatem Ecclesiæ, in Eleemosynam pauperum, aut ex eis augere Portiones Canonicales taxatas absque consensu Patroni, ita ex eisdem fructibus superexcrecentibus poterit erigere novum Canonicatum absque dicto consensu. Erectio enim novi Canonici tendit in evidentem utilitatem, decorem, & honorem Ecclesiæ; adeoque fieri potest ab Episcopo sine consensu Patroni, uti patet in Dismembratione Ecclesiæ Patronalis, quæ si fit ob evidentem necessitatem, & utilitatem, fieri potest ab Episcopo absque consensu Patroni, immo eo positivè dissentiente, ut præter auctoritates per me superius adductas in *Can. IV. Cas. VI.* firmavit *Rot. in Leodien. Dismembrationis 25. Januarii 1715. S. Minusque coram R. P. D. Lancetta.*

6 At his minime attentis, dicendum in hoc casu Episcopum posse erigere in præfata Collegiata novum Canonicatum ex fructibus superexcrecentibus, data enim superexcrecentia reddituum Ecclesiæ Collegiatæ, Episcopus de consensu Capituli, aut Capitulum de consensu Episcopi habet facultatem frangendi numerum Canonicorum, & erigendi in illa novum Canonicatum ex hujusmodi fructibus superexcrecentibus, juxta celebrem Textum in *cap. Cum M. Ferrariensis de Constit. ibique Abb. & in cap. 1. de Instit. num. 5. in fine, Butr. in cap. Cum Dilectus de Constit. num. 11. Fagnan. & Doctores omnes, Lambertin. de Jurepatr. lib. 3. quest. 6. art. 7. num. 8. Lotter. de re Benef. lib. 1. quest. 14. num. 37. Garz. de Benef. par. 12. cap. 1. num. 5. Barbof. de Canonic. cap. 3. num. 2. & seqq.*

7 Sed in erectione novi Canonici in Ecclesia Collegiata Patronali ex dictis fructibus superexcrecentibus ultra consensum Capituli omnino necessarium, juxta *Fagnan. in cap. Dilecto de Præben. num. 18.* requiritur etiam consensus Pa-

troni. Quoniam erigere novum Canonicatum ultra numerum statutum à Fundatore est alterare statum Ecclesiæ Collegiatæ. Episcopus autem non potest alterare statum Ecclesiæ, & Beneficii sine consensu Patroni, & consequenter neque erigere novum Canonicatum absque hujusmodi consensu, juxta dispositionem hujus Canonis *Monasterium, Alexand. de Novo, in cap. Cum M. Ferrariensis de Constit. num. 37. & seqq.*

8 Quod comprobatur multiplicitate. Ecclesia Patronata non potest subjici, vel mensæ alterius Ecclesiæ donari, nec fructus Canonicatus pinguis dismembrari, & alteri Canonicatui tenui assignari sine consensu Patroni. *Abb. in cap. Suggestum de Jurepatr. num. 1. & fuit resolutum à Sacra Congregatione Concilii in Cracovien. Dismembrationis fructuum 3. Octobris 1711.* Ecclesia simplex ad hoc ut erigi possit in Collegiatam, requiritur consensus Patroni, ut dixi superius in Commentario hujus Canonis *Monasterium, & docent Præposit. in Can. Si ex Laicis 10. quest. 1. num. 7. Bald. in leg. Si quis Presbiter, cap. de Episc. & Cler. Lotter. de re Benef. lib. 1. quest. 14. num. 7.* In suppressione Canonici Ecclesiæ Collegiatæ Patronalis, præter alia requisita enumerata à *Fagnan. in dicto cap. Cum Ferrariensis de Constit. num. 12. Barbof. de Offic. & potest. Episcopi par. 3. allegat. 67. num. 1. 2. & 6. Garz. de Benefic. part. 12. cap. 1. num. 2.* nimirum, quòd Ecclesiæ Collegiatæ sit insignis, quòd Præbendæ sint frequentes, quòd sint adeo tenues, ut cum distributionibus non sufficiunt ad congruam sustentationem Canonicorum, quòd suppressio fiat ab Episcopo de consensu Capituli, & quòd fiat in subsidium, scilicet in defectum remedii unionis simplicium Beneficiorum, requiritur etiam consensus Patroni, sive Ecclesiastici, sive Laici, juxta dispositionem Concilii Tridentini *sess. 24. de Reformat. cap. 15. ibi: Aliquibus ex iis suppressis cum Patronorum consensu &c. eos ad pauciores numerum deducere: ibique Barbof. n. 21. & de Offic. & potest. Episcopi par. 3. allegat. 67. num. 1. & 14. Fagnan. in cap. Ex parte de Constit. num. 9. 15. & 29. Garz. de Benef. par. 12. cap. 2. num. 202. & 285.*

& fuit refolutum à Sacra Congregatione Concilii in *Alexandrina fuppreffionis Canonicatus* 17. Junii 1702. ut in *Senen. Suppreffionis Canonicatum* 8. Augufti 1711. Ergo etiam in erectione novi Canonicius ex redditibus fuperfluis Ecclefie Collegiate Patronalis, requiri debet confenfus Patroni, & ita sentire videntur, *Abbas in cap. Suggellum de Jurepat. n. 3. ibique Butr. num. 4. Lambertin. de Jurepat. lib. 3. quæft. 6. art. 4.* ubi quærit an Epifcopus fine confenfu Patroni poffit ex redditibus conftituere præbendas? & refpondit *negatiuè*.

Etenim tam fuppreffio antiqui Canonicius, quàm erectione novi in Collegiata Patronali eft læfiva Jurifpatronatus, fed diverfimode. Siquidem fuppreffio eft læfiva Jurifpatronatus refpectu Juris præfentandi, eo enim ipfo, quòd fupprimatur Canonicius ad effectum augendi redditus aliorum Canoniceorum, Patronus amittit Ius præfentandi refpectu Canonicius fuppreffi; Erectione novi Canonicius ex fructibus fuperexcrefcen- tibus eft læfiva Jurifpatronatus refpectu Juris alimentorum, dum eo ipfo, quòd erigitur novus Canonicius ex dictis fructibus minuitur fpes, & Ius confequendi alimenta in cafu inopia. Unde ficuti ex eo quòd fuppreffio Canonicius eft læfiva Jurifpatronatus refpectu Juris præfentandi requiritur confenfus Patroni, ita cum etiam erectione novi Canonicius fit læfiva ejuſdem Jurifpatronatus, fcilicet refpectu Juris alimentorum, requiri debet confenfus Patroni, non minus lædetur Jufpatronatus per amiſſionem Juris præfentandi, quàm per amiſſionem Juris alimentorum, cum unusquifque eorum fit fructus adæxus Jurifpatronatus, ut fuit refolutum à S. Rota in Salernitana. Alimentorum fuperius impreſſa in *Can. 3. Caf. 3.* & expreſſè docet *Lambertin. de Jurepat. lib. 3. quæft. 6. art. 7. num. 9.* ibi: *Sed remanet aliqualis difficultas, an tam in diminutione, quàm in augmento cum Diſpoſitione Epifcopi debeat intervenire confenfus Patroni pro tempore exiſtentis. Et in diminutione omnino dicendum eſt, quòd ſic &c. & eadem ratione in augmentatione, in qua militat, & alia ratio intereſſe Patroni, ne in tantum augeantur ſervitia*

& numerus Clericorum, quòd præjudicetur Patrono in adjunctis in cafu inopia.

Ratio autem ulterius eſt, quia non quodcumque augmentum, aut incrementum reddituum fuperexcreſcentium eſt Cauſa fufficiens ad erigendum novum Canonicius, fed augmentum debet eſſe tale, de quo alius æquale ſtipendium cum aliis habeat, vel faltem fufficiens, & honeſtum; Unde intereſt Patrono, quòd in erectione novi Canonicius citetur, & requiratur ejus confenfus, quia intereſt, ne in ſua Ecclefia ſint Canonici Pauperes, & qui non ſe valeant ſubſtentare de redditibus Canonicius, ſicuti alii Canonici, ita ut ſi videat, quòd Epifcopus non obſtante tenuitate augmenti reddituum velit erigere novum Canonicius, poteſt ſe opponere, dum non debent eſſe in Ecclefia Collegiata plures Canonici, quàm quot poſſunt ex redditibus illius ſubſtentari, juxta *Text. in cap. 1. de Inſtit. ibique Gloſſ. Abb. num. 2. Anan. num. 1. & Gloſſ. in cap. cum M. Ferrarienfis de Conſtit. verb. Induſtriam, ibique Fagnan. num. 51.* Cæterum ſi Patronus abſque rationabili cauſa non lit conſentire, poterit Epifcopus erigere ſine ejus confenſu novum Canonicius, ſicuti poterit urgente neceſſitate, & utilitate Ecclefie mutare Ecclefiam ſimplicem in Collegiatam, etiam renuente Patrono, & confenfus in hoc caſu haberetur pro præſtito, quia Patronus non debet impedire utilitatem, & decorem Ecclefie provenientem ex majori numero Canoniceorum, *Alexand. de Nevo in dicto cap. Cum M. Ferrarienfis numero 4. Lambert. de Jurepat. lib. 3. quæft. 6. art. 1. num. 4. & art. 7. num. 10. Bertachin. vot. Decif. 192. num. 3.*

Idem dicerem ſi numerus Canoniceorum augeatur non ex fructibus fuperexcreſcentibus maſſæ communis, fed ex eo, quòd cum Præbenda Canonicealis vacans diſtincta, & ſeparata ab aliis fit adeo pinguis, ut ejus facultates, & redditus ſufficiant pro duabus, ipſa per Epifcopum dividatur, & ex ea creentur duæ Præbendæ ad terminos *Text. in cap. Vacante de Præbend.* Si enim ex redditibus hujusmodi Præbendæ vacantis conſtituantur duæ Præbendæ Canoniceales, præ-

præter alia requisita, quæ requiruntur, nimirum exiguus numerus Canoniorum, aut alia causa rationabilis, quod redditus sufficiant pro duabus Præbendis, & consensus Episcopi, & Capituli requiritur etiam consensus Patroni. *Imol. in dicto cap. Vacante num. 5.*

- 15 His fundamentis stabilita affirmativa resolutio tam primi, quam secundi dubii superius propositi non obstat, quod in contrarium deducebatur, nimirum, quod in præfata Ecclesia Collegiata fuerit taxatus à Fundatore certus numerus duodecim Canoniorum, ex hoc enim non sequitur, quod excrecentibus redditibus massæ Capitularis, non possit Episcopus frangere dictum numerum Canoniorum, & erigere novum Canonicatum. Ratio est, quia ad hoc requirebatur, quod Fundator expressè, vel tacitè prohibuisset alterationem numeri Canoniorum à se in limine Foundationis Collegiatae statuti. E. G. dixisset, quod in Collegiata essent duodecim Canonici, & non plures, aut quod erigeretur Collegiata cum duodecim Canonicis, & non alio modo, vel nihil in toto, aut in parte eam immutando, tunc enim Episcopus non posset erigere in dicta Ecclesia Collegiata novum Canonicatum, nec alterare numerum Canoniorum ibi præfixum propter prohibitionem fundatoris expressam, aut tacitam resultantem ex illis clausulis, & non alio modo, nihil immutando, quæ prohibent omnem alium modum præter expressum, juxta *Alex. conf. 3. num. 4. lib. 1. Dec. conf. 6. num. 2. Tusch. conclus. Iur. 313. num. 1. litt. D. tom. 2. Barbof. dict. 214. num. 1. in fine, Rot. decis. 619. num. 2. par. 1. Recent.* Et non sufficit, quod Fundator simpliciter taxaverit numerum Canoniorum, & disposuerit, quod in Collegiata essent duodecim Canonici, huiusmodi enim dispositio intelligitur rebus sic stantibus, nimirum, nisi facultates, & redditus excrecerent, ita ut eis excrecentibus posset Episcopus illam frangere, & augere numerum Canoniorum, sicuti auctis facultatibus Ecclesie augeri potest numerus Canoniorum, etiam si sit juratus, & confirmatus à Sede Apostolica, & etiamsi in confirmatione adesset clausula Decreti irritantis, quia

hujusmodi numerus sic confirmatus intelligitur, nisi facultates, & redditus excreverint. *Imol. in cap. Vacante de Præbend. num. 5. vers. Quandoque verò, Fagnan. in cap. Dilecto de Præbend. num. 22. & seqq. Alexan. de Nevo in cap. Cum M. Ferrariefis de Constit. num. 31. & 34. ibique Fagnan. num. 43. & seq.*

Descendendo ad tertium dubium, videtur, si erigatur ab Episcopo ex fructibus superexcrecentibus novus Canonicatus in dicta Ecclesia cum consensu Patroni, non posse huic competere Jus præsentandi, & Jus patronatus respectu Canonicatus sic noviter erecti. Primò, quia bona, & fructus excrecentes, quibus erigitur novus Canonicatus, non spectant ad Patronum, sed ad Ecclesiam Collegiatam, cui à Fundatore fuerunt in primava erectione assignata, adeoque non potest Patronus acquirere respectu Canonicatus noviter erecti Jus patronatus, sed illud spectabit ad Ecclesiam Collegiatam, vel novus Canonicatus erit liberæ collationis, dum quando fundatur Beneficium de Bonis Ecclesie, Jus patronatus acquiritur Ecclesie, & non alteri, juxta Auctoritates per me superius deductas in *Can. 1. & II. Cas. V. num. 4.* quibus addo *Rocch. de Curt. de Jurepatron. verb. Ecclesiam fundavit num. 8.*

19 Secundò, quia illi fructus superexcrecentes, quibus erigitur novus Canonicatus, sunt Deo dicati, & Sacri; rei autem Sacre non potest imponi ulla servitus, & sic nec Jus patronatus.

20 Sed contrarium censeo Iuri, & veritati consonum. Etenim si Ecclesia simplex Patronalis de consensu Patroni erigatur in Collegiatam, & ex ejus fructibus, & redditibus creentur tot Præbendæ, licet iidem fructus, & redditus spectent ad Ecclesiam simplicem, & ante erectionem Præbendarum in Collegiata erant Deo dicati, & Sacri, adhuc Patrono respectu harum Præbendarum competit Jus patronatus, & tot potest præsentare Canonicos, quot sunt Præbendæ, ut docent *Butr. in cap. Suggestum de Jurepat. num. 4. in fine, ibi: Quod si Ecclesia Patronata cum consensu Patroni erigatur in Collegiatam poterit impetrare, quod in Præbendis retineat Jus patronatus: ibique Abb. n. 3. ubi*

ubi refert fententiam Hoflienſis dicentis in hoc caſu Patronum habere Juſpatronatus ad Præbendas ibi: *Hoflienſis dicit, quod per hoc non privaretur Patronus, quia poſſet Patronus præſentare ad illas Præbendas.* Ergo etiã licet illi fructus ſuperexcreſcentes, quibus in Eccleſia Collegiata Patronali erigitur per Episcopum novus Canonicatus de conſenſu Patroni, ſpectent ad ipſam Collegiatam, & ſint Deo dicati, adhuc reſpectu Canonicatus noviter erecti ex dictis fructibus competere poterit Patrono Juſpatronatus, & Juſ præſentandi novum Canonicum, eodem modo, quo ipſi competit Juſ præſentandi alios Canonicos primæ erectionis ejuſdem Collegiatae.

- 1 Ratio eſt, quia licet illi fructus ſuperexcreſcentes ſpectent ad Collegiatam, & ſint Deo dicati, tamen ſemper verum eſt, quod ſint fructus Patronales, ſeu Eccleſiæ Patronalis, qui habent in ſe à primæ erectione Collegiatae imbibitam qualitatem Patronalem, & qui ſunt obnoxii, vel in habitu, vel in actu Juripatronatus ſecundum diverſas circumſtantias; etenim ſi Patronus ſit inops fructus ſuperexcreſcentes ſunt obnoxii Juri alimentorum, actu, & actu debentur Patrono inopi, ſi verò Patronus ſit dives ſunt obnoxii Juri alimentorum in habitu, ſcilicet deberentur Patrono, in caſu, quo vergeret ad inopiam. Inſuper ſi fructus ſuperexcreſcentes diſſiparentur, ac dilapidarentur, ſunt obnoxii Juri defendendi in actu, ſeu quod actu defendantur à Patrono, ſi verò non dilapidantur, ſunt obnoxii eidem Juri defendendi in habitu, ſcilicet Patronus, poſſet illos defendere in caſu, quo dilapidarentur, ſic ſi fructus ſuperexcreſcentes erigantur in novum Canonicatum, erunt obnoxii Juri præſentandi in actu, ſeu quod Patronus poterit actu præſentare ad illos novum Canonicum; ſi verò non erigantur in Canonicatum, erunt obnoxii eidem Juri præſentandi in habitu.
- 2 ſcilicet in caſu, quo erigerentur. Unde ſi erigatur novus Canonicatus ex dictis fructibus ſuperexcreſcentibus, & reſervetur reſpectu illius Juſpatronatus, ſeu præſentandi favore Patroni, non imponitur eiſdem fructibus ſuperexcreſcentibus nova Servitus, ſed ſervitus, ut præſentetur ad illos à Patrono novus Canonicus, quam

prius habebant in habitu, & in potentia, nunc per erectionem illorum in Canonicatum reducitur ad actum, itaut Patronus poſſit ad illos in Canonicatum erectos novum Canonicum præſentare.

Quoad ultimum denique dubium reſpondeo Juſpatronatus, quod competit Patrono reſpectu novi Canonicatus ex dictis fructibus ſuperexcreſcentibus eſſe Eccleſiaſticum, quia fructus ſuperexcreſcentes quibus erectus fuit dictus Canonicatus, erant Deo dicati, & Eccleſiaſtici, ac proinde Juſpatronatus erit Eccleſiaſticum, tale enim hoc dicitur, quando Beneficium erigitur de Bonis Eccleſiaſticiſ. Unde in hoc caſu Patronus præſentatæ Eccleſiæ Collegiatae erectæ de Bonis hæreditariis, & Laicalibus à Fundatore reſpectu Canonicatum primæ erectionis, habebit Juſpatronatus Laicale, reſpectu verò dicti Canonicatus noviter erecti, & ſecundæ erectionis habebit Juſpatronatus Eccleſiaſticum.

ARGUMENTUM.

Erecto novo Canonicatu in Eccleſia Cathedrali, aut Collegiata, cum admiſſione novi Canonici ad ſtallum in Choro, Vocem in Capitulo, & diſtributiones Ordinarias, & cum reſervatione Juripatronatus: An huic debeantur diſtributiones tam Ordinariæ, quàm extraordinariæ, ita ut Patronus inſtare poſſit apud Capitulum, ut ejus Præſentato, & inſtituto in dicto Canonicatu concedantur etiam Diſtributiones extraordinariæ?

SUMMARIUM.

- 1 Diſtributiones extraordinariæ ſunt emolumenta extrinſeca Canonicatui.
- 2 Ex conceſſione unius non inferitur ad conceſſionem alterius.
- 3 Clauſula: Non aliàs, nec alio modo habet arguere præciſam contrahentium mentem.

4 Pro-

- 4 Protestatio facta à Canonicis non admittendi novum Canonicum ad distributiones extraordinarias, an operetur, ut novus Canonicus admitti non debeat ad participationem hujusmodi distributionum, & num. 19. & 20.
- 5 Observantia multum est deferendum ad cognoscendum, quid fuerit in concessione comprehensum.
- 6 Admissio novi Canonici in Collegiata presumitur facta absque præjudicio admittentium.
- 7 Capitulum tenetur admittere novum Canonicum ad distributiones non solum Ordinarias, sed etiam extraordinarias, & Patronus potest instare apud ipsum, ut ad hujusmodi distributiones idem Canonicus admittatur. Quando Capitulum in fundatione consensit admittere novum Canonicum ad distributiones quotidianas ad instar aliorum Canonicorum, n. 9. 10. 12. 13. & 16. & 18.
- 8 Duplex est species Canonicorum, & quæ sit? vide ibi.
- 11 Nomine distributionum quotidianarum veniunt etiam Anniversaria, & mortuaria.
- 14 Distributiones extraordinariae debentur Canonico ob servitium personale Ecclesie præstitum.
- 15 Ubi onus est commune, commune etiam debet esse emolumentum.
- 16 Refertur resolutio Sacrae Congregationis Concilii in Pientina Canonica-tuum.
- 17 Novus Canonicus non est excludendus a distributionibus extraordinariis, ex eo quia in primæ erectionis fuerint ei assignata bona distincta à bonis mensæ Capitulari aggregatis.
- 21 Protestatio contraria facta non valet.
- 22 Ex actu protestato nulla sequi potest observantia.
- 23 Novus Canonicus est exclusus à distributionibus extraordinariis præcedentibus erectionem novi Canonici, non vero subsequentibus, & posterio-ribus.
- 24 Statuta à Fundatore erectione qua-tur Canonici in Ecclesia Colle-giata cum reservatione Jurispatrona-

tus, si Capitulum acceptet erectionem unius, vel duorum ex eis, non potest renuere erectionem aliorum, quando redditus assignati sunt sufficientes pro omnibus.

25 An, & quando loco Canonici deman-dati à Testatore erigi non possit Beneficium simplex.

26 Beneficium simplex erigi, & converti non potest in Canonicatum.

C A S U S VI.

ERectus, ac dotatus fuit annuo red-
ditu Ducat. 64. lir. 2. novus Cano-
nicatus in quadam insigni Collegiata ad
instantiam ejus Operariorum cum reser-
vatione Jurispatronatus favore eorundem,
& de eo primus investitus fuit Titius de
consensu tum Ordinarii, tum Capituli,
quod unanimi consensu acceptavit hanc
erectionem novi Canonici, & eun-
dem Titium in Canonicum his verbis:
*Proposero mandare il Partito dell' accet-
tatione del novo Canonico fondato, &
conferito a Titio, dargli lo Stallo in Coro,
Voce in Capitolo, Prebende, e Distributio-
ni quotidiane, conforme gl'altri Signori Ca-
nonici, con dichiarazione espressa però, che
la mensa Capitolare si contenta accettarlo,
e pagarlo, mentre sarà conservato dall'
Opera Fondatrice il fondo, e rendita annua
delli Ducati 64. e lir. 2. &c. Et in tal modo
protestorono li sopradetti il loro consenso, e
non altrimenti &c.*

Capitulum post annum à die erec-tio-
nis novi Canonici admisit ex gratia
speciali in exemplum non alleganda
eundem Titium. Primum investitum
ad distributiones extraordinarias, decla-
rando, & deliberando vigore accepta-
tionis dicti novi Canonici, non intellexisse admittere novum Canonicum
ad distributiones extraordinarias, sed si
hic vellet dictis Distributionibus frui,
debere contribuere ratam portionis, &
reportare consensum Capituli, ut ex par-
ticula Deliberationis, ibi: *Deliberarono
per grazia speciale di abilitare personal-
mente la Persona sola di Titio, sua vita
durante solamente, che possa godere le det-
te distributioni straordinarie, e Legati pii
con espressa conditione, che questa Grazia*
non

non passi mai in esempio a pro alcuno de Successori nel Canonicato di detto Titio come la detta Grazia mai non fosse stata fatta, e che volendo i detti Successori godere, devino contribuire la rata porzione, e riceverne il consenso del Capitolo &c. Mediante qua Deliberatione idem Titius, ejus vita durante fuit admittus ad distributiones extraordinarias.

Sequuta morte Titii, ac presentato, & instituto in eodem Canonicatu Cajus die 23. Junii 1704. idem Capitulum renovavit eandem deliberationem, quam supradictus Cajus una cum Patronis protestavit, & instetit pro Admissione ad distributiones extraordinarias, sed incassum, dum numquam ad eas admittus fuit. Defuncto Cajus mense Julii 1715. in admittione Sempronii ad Canonicatum, Capitulum reiteravit eandem deliberationem, quæ pariter protestata fuit ab eodem Sempronio, & Patroni insteterunt apud Capitulum, ut Sempronius presentatus ad dictum Canonicatum admitteretur ad distributiones extraordinarias. Quæritur proinde

Primò. An Capitulum vigore supradictæ acceptationis erectionis novi Canonici in ejus Ecclesia teneatur admittere novum Canonicum ad distributiones extraordinarias, & Patroni instare possint apud ipsum, ut Presentato ab eis ad eundem Canonicatum concedantur distributiones extraordinarie; vel potius novus Canonicus sit ab eis exclusus? Et quatenus negativè quoad primam, & Affirmativè quoad secundam partem.

Secundò. An novus Canonicus sit exclusus à distributionibus extraordinariis extantibus tum ante, tum post præfatam acceptationem, vel potius ab eisdem distributionibus extantibus solum ante acceptationem?

Super quibus consultus fuit D. meus Advocatus Pitonius in diversis tamen terminis in una Pisana, seu Liburnen. distributionum; Et Ego ex commissione ejusdem mei Præceptoris pro meo studio scribens in hac Causa censebam, prout infra de Jure respondendum. Et quidem quoad primum videtur Capitulum ex vi supradictæ erectionis novi Canonici in ejus Ecclesia non teneri admittere novum

Pars I.

Canonicum ad distributiones extraordinarias, sed potius iste esse ab eis exclusus; Etenim de tempore erectionis novi Canonici fuerunt novo Canonico assignata ab Operariis bona distincta à bonis mensæ Capitulari jam aggregatis, eique Capitulum concessit omnia emolumenta intrinseca, & propria Canonicatui, nempe Stallum in Choro vocem in Capitulo, ac distributiones quotidianas. Unde novus Canonicus ex vi hujusmodi erectionis, & concessionis adspirare non potest ad emolumenta omnino extrinseca Canonicatui, ut sunt distributiones extraordinarie, seu minutæ provenientes ex Anniversariis, Funeralibus, & Fidelium Legatis, quæ sicuti sunt onera extrinseca Canonicatui, ita & distributiones ex eis provenientes dicuntur emolumenta extrinseca eidem Canonicatui. Sed contentus esse debet propriis, ac particularibus fructibus ei in primava erectione assignatis, nec pretendere potest participationem distributionum extraordinariorum. Ex concessione enim unius non inferitur ad concessionem alterius omnino diversi, & quod est extra ordinem. Argum. Text. in Leg. Sejo Amico §. 1. ff. de an. leg. Card. de Luca de Canonic. disc. 6. num. 13. Carol. Anton. de Luc. ad Gratian. discept. 867. num. 4.

Præsertim cum consensus Erectioni præstitus à Capitulo non sit purus, sed cum Clausula, non aliàs, nec alio modo, quæ arguit eundem consensum esse restrictum ad solas distributiones ordinarias, & proprias Canonicatui, non verò extraordinarias juxta ejusdem clausulæ naturam, quæ habet arguere præcisam contrahentium mentem, inducere conditionem, & adimere consensum ab actu, juxta Card. de Luca de Pens. 41. num. 7. disc. 18. sub numer. 8. & 10. de Donat. Barbosa. de Clausul. Clausul. 81. num. 3.

Et hanc fuisse mentem, & voluntatem Canonicorum antiquæ foundationis satis detegitur ex actu subsequuto, quo iidem Canonici post annum à die erectionis novi Canonici protestando declararunt se non intellexisse admittere novum Canonicum ad distributiones extraordinarias, ut ex Particula Protestationis, & deliberationis superius relatæ; Quæ protestatio præservat eorum Jura, & operatur, ut

M m

no-

novus Canonicus admitti non debeat ad participationem dictam distributionum extraordinariorum. *Tondut. quest. benef. cap. 111. num. 13.*

Accedente etiam subsequuta observantia, quæ sicut in omni materia præcedentis actus interpretationem præbet, ita in præsentem demonstrat non fuisse in dicta Ereptione novi Canonici comprehensas Distributiones extraordinarias, dum post secutam erectionem nullus Canonicorum in dicto Canonatu institutus fuit admissus ad distributiones extraordinarias, sed solum fuerunt eis concessæ distributiones Ordinariæ, præterquam Titius, qui licet admissus fuerit ad distributiones extraordinarias, tamen non fuit admissus de Jure, sed ex gratia speciali Capituli, ut ex supradicta Particula protestationis; Quæ quidem observantia satis declarat concessionem distributionum quotidianarum à Capitulo factam novo Canonico non comprehendere distributiones extraordinarias; atque in materia participandi distributiones multum est deferendum, ad cognoscendum, quod fuerit in concessione comprehensum ad *Text. in cap. Unico. §. Statuimus de Cleric. non resid. in 6. Imol. in cap. Cum M. Ferrariensis de Constitut. num. 28. Dec. consil. 280. Paris. cons. 32. num. 20. lib. 4. Abb. in cap. Dilectus n. 17. & seq. de Præbend. Lotter. de re Benef. lib. 1. quest. 19. num. 43. Gratian. disceptat. 867. num. 46. & seq. Rota decis. 720. num. 5. part. 3. & in Firmana Jurisdictionis 15. Aprilis 1701. §. Observantia coram Mollines Decano, & in Hispalen. Decimarum 11. Februarii 1715. §. Denique coram Eminentiissimo Scotto.*

Ratio autem videtur esse quasi Canonicus novus esset admittendus ad distributiones extraordinarias, antiqui Canonici de adjunctione hujus novi Canonici haberent tristari, & dolere, & pro laudibus cantandis dolendo canerent illud Esajæ: *Multiplicasti Gentem, & non magnificasti Latitiam.* Tenderet enim hujusmodi adjunctio novi Canonici in præjudicium antiquorum Canonicorum, dum isti distributiones extraordinarias, quas inter se dividebant, deberent alteri communicare, ac proinde cum semper præsumendus sit actus fuisse gestus absque

præjudicio gerentis, sequitur, quòd admissio novi Canonici facta ab antiquis Canonicis restringi debeat ad participationem distributionum Ordinariarum, & non extendi etiam ad distributiones extraordinarias, & magis est tollerandum, quòd Canonicus has non acquirat, quam quòd antiqui Canonici perdant illas acquisitas, ut expressè docet *Castren. conf. 170. nu. 1. tom. 1.*

7 Verum istis non obstantibus contrarium est concludendum, nimirum Capitulum, ex vi præfate erectionis, & admissionis novi Canonici teneri admittere novum Canonicum non solum ad distributiones Ordinarias, sed etiam extraordinarias provenientes ex Anniversariis, Mortuariis, & Legatis Piis Capitulo relictis, & Patronos posse instare apud idem Capitulum, ut ab eis præsentato, & instituto in dicto Canonatu concedantur hujusmodi distributiones.

8 Ad quod assequendum duas distinguo species Canoniciatum, seu Canonicorum supernumerariorum usu receptas, quamvis *Card. de Luca disc. 37. de Canonic. num. 2.* assignet tertiam speciem Canonicorum, & dicit esse illos, qui ex Gratiis expectativis providentur pro prima futura vacatura, sed hodie saltem in Italia ista Canonici species est sublata, & non est amplius in usu *Gonzal. super regut. 8. Cancell. §. 1. proæm. num. 64.* Alii igitur sunt Canonici supernumerarii in sola honorifica nuncupatione Canonicorum, qui non participant de massa capitulari, nec habent præbendam, seu Jus integrum, & Ordinarium, sed tantummodo Jus quoddam preparatorium ad Jus integrum obtinendum, & per admissionem hujusmodi Canonicorum non frangitur numerus. Alii verò sunt Canonici supernumerarii in re, & sunt illi, quorum Canoniciatus fuerunt erecti de superventis redditibus cum omnibus prærogativis, & eminentiis Canonicis, & qui habent præbendas distributiones, Stallum in Choro, & vocem in Capitulo, sicuti alii Canonici, qui quidem Canonici propriè dicuntur aggregati, impropriè verò supernumerarii ad distinguendum novos Canonicos ab antiquis, & per horum admissionem frangitur numerus Canonicorum Collegiatæ jam de-

jam determinatus ac statutus. *Abb. in cap. Cum M. Ferrariensis de Constitut. numer. 31. & in cap. Dilectus de Præben. numer. 21. & seqq. Lotter. de re Benef. lib. 1. quæst. 19. num. 4. Carol. Anton. de Luca ad Gratian. discept. 867. num. 4. Rota in Novarien. Præcedentis 3. Julii 1713. S. Quibus erectionem coram R. P. D. Lancetta.*

9 Præsupposita hujusmodi Canonicorum supernumerariorum distinctione. Novus Canonicatus admissus ab antiquis Canonicis Collegiatae ad instantiam Operatoriorum, non est primæ, sed secundæ speciei, dum fuit admissus cum assignatione Stallo in Choro vocis in Capitulo, ac distributionum quotidianum. Ac proinde novus Canonicus taliter admissus participare debet de omnibus emolumentis, & habere omnia Jura canonicalia, & distributiones quotidianas sicuti Canonici antiqui, ad *Text. in cap. fin. S. In illis verò de concess. præben. in 6. ibique Gemin. Abb. in cap. Dilectus de Præben. numer. 21. Butr. in cap. Cum M. Ferrariensis de Constitut. numer. 66. ibique Abbas numer. 30. in fin. & 31. Imol. numer. 28. Lotter. de re Benef. lib. 1. dicta quæst. 19. numer. 44. & 46. Tondut. quæst. Benef. cap. 111. numer. 12. Rot. decis. 98. numer. 2. coram Seraph.*

Et quidem habere debet distributiones quotidianas non solum ordinarias, sed etiam extraordinarias provenientes ex Funeralibus, Mortuariis, & Legatis Piis, cum nomine distributionum quotidianarum veniant etiam illa emolumenta, quæ proveniunt ex Anniversariis, & Mortuariis, & aliis Legatis Piis Capitulo relictis, ut docent *Lap. Allegat. 42. ibi: Appellatione quotidianarum distributionum comprehenduntur illa Funeralia, quæ inter eas manualiter dividuntur propter Interesse illi actui: Tusch. conclus. 511. numer. 2. Litt. D. tom. 2. Card. de Luc. de Canonic. disc. 6. numer. 14. Rot. decis. 32. numer. 7. & decis. 59. numer. 3. & seq. par. 7. & Rec. Unhe si supradicto novus*
12 Canonicus fuit admissus ab antiquis Canonicis ad distributiones quotidianas, sequitur fuisse etiam admissum ad distributiones extraordinarias, & de istis participare debet; cum ipse sit de Capitulo sicuti sunt alii Canonici *Pignatell.*

consult. 48. tom. 6. numer. 12. Rot. dec. 720. numer. 1. par. 3. & decis. 124. numer. 8. par. 4. tom. 2. Recent.

13 Etque magis novus Canonicus frui debet etiam distributionibus extraordinariis, cum in erectione novi Canonicatus fuit admissus ad participationem emolumentorum Canonicalium ad instar aliorum Canonicorum, ibi: *Proposero & c. darli lo Stallo in Coro, voce in Capitolo, e distributioni quotidiane, conforme gl' altri Signori Canonici: Per istam enim admissionem novi Canonicatus, ita conceptam antiqui Canonici sibi ipsis parificarunt, & similem reddiderunt novum Canonicum, juxta naturam dictionis Ad instar, quæ importat omnimodam similitudinem, Barbos. de Diction. dict. 165. ac proinde sicuti antiqui Canonici participant non solum de distributionibus Ordinariis, sed etiam extraordinariis, ita, & novus Canonicus de eisdem distributionibus extraordinariis participare debet, Abb. in dicto cap. Cum M. Ferrariensis numer. 31. ibique Felin. numer. 23. de Constit. & expressè decisum fuit a Sacra Rota decis. 720. numer. 2. par. 3. ibi: Eoque magis id procedit, cum hæc dignitas erecta fuerit ad instar aliarum, quæ de honoribus, & emolumentis participant.*

Ratio autem est, quia cum distributiones extraordinariæ debeantur Canonico non uti Canonico, seu respectu tituli, sed Canonico tamquam intervenienti Divinis, seu ob servitium personale Ecclesiæ præstitum ad *Text. in cap. unic. de Cleric. non resid. in 6. Rot. in Illerden. Distributionum 20. Febru. 1702. S. cum enim coram dell Olmo, & 22. Januarii 1703. S. Non enim, coram Eminentiissimo Priolo, & in Varmien. Fructuum Canonicatus 1. Decembris 1702. S. Loquendo, coram Molines Decano, necessariò consequitur, quod si novus Canonicatus inseruit Ecclesiæ Collegiatae in Anniversariis, Funeralibus, & adimplet onera Legatorum Piorum, sicuti interserviunt antiqui Canonici, debet etiam participare de distributionibus, & emolumentis ab eis provenientius, sicuti participant antiqui Canonici, ubi enim onus est commune, commune etiam debet esse emolumentum, Lotter. de re Benef. lib. 1.*

dicta quest. 19. num. 36. Pignatell. consultat. 48. tom. 6. num. 13. Gonzal. super regul. 8. Cancell. S. 7. proam. num. 162. Rota decis. 6. coram Mossedan. in Addib. litt. B. pag. mibi 240. & decis. 720. num. 4. & decis. 193. num. 7. & seqq. coram Buratt. & in Recent. decis. 124. num. 8. par. 4. tom. 2.

Et ita resolutum fuit à Sacra Congregatione Concilii in *Pientina Canonicatum 16* 15. Martii 1704. ubi cum in Collegiata Ecclesia Santissimæ Trinitatis Terræ Senalongæ ex particulari piorum fundatione tres aliæ dignitates adauctæ fuerint, cum quatuor aliis Canonicatibus reservato Jurepatronatus favore eorundem Fundatorum, & pluribus appositis conditionibus, & signanter, quod illorum Possessores habere nequeant vocem, neque activam, neque passivam in Capitulo occasione electionis Camerarii, & Cancellarii Capitularis, quod absente Archipresbitero nemo ex ipsis facere possit functiones Ecclesiæ, nisi ad illam spectet ratione Hebdomadæ, quod in omnibus prætere non valeant quidquam aliud supra ceteros Canonicos, salva præcedentia, quod nequeant participare de Cera massæ communis, & quod non possint intervenire in Festivitatibus, vel Funeralibus, nisi universon Capitulum fuerit invitatum; Et cum plures Controversiæ excitarentur inter Canonicos primæ, & secundæ erectionis ex denegatione tam vocis in Capitulo, quam participationis distributionum. Disputata fuerunt sequentia dubia.

Primò. An Canonici secundæ erectionis debeant participare de distributionibus, & elemosynis incertis provenientibus ex Funeralibus, aliisque causis.

Secundò. An in erectione Camerarii, & Cancellarii Capituli debeant intervenire Canonici tam primæ, quam secundæ erectionis.

Tertiò. An in casu, in quo in Functionibus non sit invitatum totum Capitulum, debeat servari Turnum ad formam Constitutionum ejusdem Capituli.

Quartò. An sit concedenda alternativa. Sacra Congregatio respondit ad primum Affirmativè excepta Cera. Ad secundum, tertium, & quartum negativè.

Non obstant in contrarium superius

17deducta, nimirum, quod in primæ erectione novi Canonicatus fuerint assignata à supradictis Operariis novo Canonico, nova dos, & bona distincta à bñnis mensæ Capitularis jam aggregatis, ex hoc enim non sequitur, quod novus Canonicus excludendus sit ab aliis emolumentis debitis ratione personalis ministerii, & laboris præstiti Ecclesiæ, ut expressè docent *Pignatell. consult. 48. numer. 14. tom. 6. Tondut. quest. Benef. cap. 111. num. 5. Rot. decis. 98. num. 2. coram Seraph.*

18 Clausula autem *non alias aliter, nec alio modo* apposita in admissione novi Canonicatus non restringit consensum Capitularium ad solas distributiones Ordinarias, sed tantum ad solum casum, quo conservantur ab opera fundatrice annui redditus. *Ducat. 64. & lir. 2. Canonici enim antiqua fundationis, ita consenserunt admittere novum Canonicum ad Stallum in Choro, vocem in Capitulo, & distributiones quotidianas, ut conservarentur à Fundatrice dicti annui redditus, & non aliàs ibi: Con dichiaratione espressa però, che la Mensa Capitolare si contenta accettarlo, e pagarlo, mentre sarà conservato dall'Opera fondatrice, il fondo, e rendita annua delli Ducati 64. e lir. 2. Et in tal modo &c. e non altrimenti &c.* Ex quo patet consensum Capitularium fuisse restrictum ad istum solum casum, non verò ad solas distributiones Ordinarias, seu quod Capitulares voluerint admittere novum Canonicum ad dictas solas distributiones, eo enim ipso, quod admiserunt illum ad distributiones quotidianas ad instar aliorum Canonicorum, & ipse adimplet omnia onera Capituli, sicuti alii Canonici, sequitur perneceffe, quod cum admiserint etiam ad distributiones extraordinarias, & incertas debitas verè præsentibus, & interessentibus in Choro ex causa personalis laboris, seu actualis servitii Ecclesiæ præstiti ex superius adductis, quibus addo *Fagnan. in cap. Licet num. 17. & seqq. de Præbend. & Dignitat. Antonell. de Regim. Eccles. lib. 3. cap. 16. Card. de Luca de Can. disc. 13. numer. 15. Rota decis. 260. num. 19. & decis. 374. numer. 15. part. 12. Recent.*

Nec

19. Nec adversatur Protestatio declaratoria, qua Canonici antiqui post annum à die erectionis novi Canoniciatus declararunt se non intellexisse admittere novum Canonicum ad distributiones extraordinarias. Quoniam hujusmodi protestatio declaratoria auferens novo Canonico distributiones extraordinarias est insubsistens, & omnino nulla tamquam facta tempore inhabili post annum à die erectionis executioni demandata. Licet enim Capitulum in limine foundationis novi Canoniciatus potuerit adjicere conditionem non lucrandi distributiones extraordinarias, tamen post foundationem, & postquam admiserunt in novo Canoniciatu conditionem habendi Stallum in Choro, vocem in Capitulo, & distributiones quotidianas ad instar aliorum Canonicoꝝ, & sic etiam distributiones extraordinarias, non poterat postea adjicere novas condiciones, & derogare qualitatibus appoſitis etiam cum consensu Patroni. *Garz. de Benef. par. 7. c. 1. num. 111. & seq. Tondut. quest. Benefic. cap. 68. num. 7. & seq.*

Tum quia est contraria facta, nam eo ipso, quod Capitulum in limine erectionis consensit admittere novum Canonicum ad Stallum in Choro, vocem in Capitulo, & distributiones quotidianas ad instar aliorum Canonicoꝝ, si deinde protestetur se non velle admittere novum Canonicum ad distributiones extraordinarias, consecutivè protestaretur, se non velle admittere novum Canonicum ad instar aliorum Canonicoꝝ, cum alii Canonici participant de distributionibus extraordinariis, adeòque tamquam contraria facta, & quidem non dependente à sola voluntate Capituli, non valet, & nullatenus prodesse potest eidem Capitulo ad effectum impediendi, ne novus Canonicus consequatur distributiones extraordinarias, & sibi imputet Capitulum si novus Canonicus admitti debeat ad dictas distributiones extraordinarias, quia debebat in limine admissionis novi Canoniciatus hoc declarare. *Fagnan. in cap. cum M. Ferrar. de constitut. num. 18. & seqq. ibique Anan. num. 5. Butr. num. 35. Alexand. de Novo num. 19. Pignatell. consult. 48. num. 7. tom. 6.*

22. Neque allegari potest observantia in contrarium; Etenim quilibet Canonicus presentatus, & institutus in dicto novo Canoniciatu, licet non fuerit admissus à Capitulo ad distributiones extraordinarias, tamen contra hoc protestatus fuit, & sic ex actu isto Capituli contrario protestato, nulla sequi potest observantia in contrarium. *Adden. ad Buratt. decis. 857. num. fin. Rota decis. 239. nu. 27. part. 8. & decis. 310. num. 12. part. 16. Recent.*

23. Descendendo verò ad secundum dubium censeo novum Canonicum esse exclusum à distributionibus extraordinariis precedentibus erectionem novi Canoniciatus, & eas spectare in solidum ad solos antiquos Canonicos, non verò esse exclusum à distributionibus extraordinariis subsequentibus, & posterioribus ad erectionem præfati novi Canoniciatus. Nam hujusmodi distributiones extraordinariæ posteriores, aut sunt tales, quæ singulariter distribuuntur, & offeruntur cuilibet Canonico ab Hæredibus Defunctorum, vel legantium, ut sunt Cerci, Candelæ, nummus, & Canonicus novus potest de istis participare, quia nullum in hoc est præjudicium Canonicoꝝ antiquoꝝ, sed solum præjudicium est Hæredum, qui de cætero habebunt dare pluribus, quàm antea. Aut sunt tales quarum relictum fuit factum Capitulo in communi, & in hoc casu etiam Canonicus novus debet de istis participare, nam cum Capitulum unum sit constans ex veteribus, & novis, sequitur, quod quidquid relinquitur Capitulo debeat inter omnes dividi, ut expressè docet *Castrenf. cons. 170. tom. 1. §. Super secundo, quem sequuntur Card. de Luca de Canon. disc. 6. numer. 14. Gratian. discept. 867. nu. 38. & seqq. Tondut. quest. Benef. 68. num. 13. & seqq.*

Ex his igitur omnibus patet, quod si Capitulum acceptet in propria Ecclesia erectionem novi Canoniciatus demandatam ab aliquo Fundatore, & admittat novum Canonicum ad distributiones quotidianas ad instar aliorum Canonicoꝝ, huic novo Canonico presentato à Patronis ad dictum Canoniciatum debentur distributiones non solum Ordinariæ,

riæ, sed etiam extraordinariæ, & Patroni possunt instare apud Capitulum, ut Canonicus ab eis presentatus admittatur ad huiusmodi distributiones. Sicuti erecto novo Beneficio in Ecclesia Cathedrali, cum onere Beneficiato inuncto inserviendi Choro, & cum participatione quotidianarum distributionum, & emolumentorum ad instar aliorum Beneficiorum; Beneficiatus non solum participare debet de distributionibus, & emolumentis Ordinariis, sed etiam extraordinariis, & aliunde provenientius, ut fuit resolutum à Sacra Congregatione Concilii in *Paderbonen. Participationis* 12. *Novembris* 1712. Ubi cum fuisset erectum Beneficium à quodam Fundatore in Ecclesia Cathedrali Paderbonensi cum onere inuncto Beneficiato inserviendi Choro, ac cum participatione quotidianarum distributionum, & emolumentorum more aliorum Beneficiorum, & cum isti repugnarent admittere novum Beneficiatum ad participationem emolumentorum cuiusdam Sacelli Cryptæ nuncupati disputatum fuit præsertim dubium: *An Rector simplicis Beneficii sub titulo trium Regum siti in Ecclesia Cathedrali Paderbonen. vigore Decreti Sacre Congregationis die 12. Januarii 1697. participare debuerit, & debeat etiam de introitibus, seu emolumentis Cryptæ. sicut alii Beneficiati Cryptanti: cui Sacra Congregatio respondit Affirmativè.*

Quæro hic se Testator disponat, quòd de certis propriis bonis congruis, & sufficientibus erigantur in Ecclesia Collegiata, vel Cathedrali quatuor Canonicatus cum reservatione Jurispatronatus favore nonnullorum, si Capitulum acceptet erectionem solum duorum ex dictis quatuor Canonicatibus, & loco aliorum duorum cupiat constituere duos Cappellanos, aut Beneficiatos, an in hoc casu sit locus erectioni omnium quatuor Canonicatum?

Respondeo Affirmativè, quia licet Capitulum non teneatur acceptare, & admittere novos Canonicatus in propria Ecclesia ultra numerum statutum, & determinatum, tamen si ex pluribus Canonicatibus demandatis ab eodem Testatore una, & eadem Ecclesia, Capitulum acceptet erectionem unius, vel duorum, non potest renuere electionem aliorum, quan-

do redditus assignati sunt æquales, & sufficientes pro omnibus, itaut Patroni instare possunt in hoc casu, ut Capitulum acceptet omnes. Et ita resolutum fuit à Sacra Congregatione Concilii in *Aretina erectionis Canonicatum*, ubi cum eques Angellucius mandasset, quod ex toto ejus esse hæreditario erigerentur in Ecclesia Collegiata Terræ Castellionis quatuor Canonicatus reservato Jurepatronatus activo ad favorem Caterinæ, & Jo: Baptistæ Pucini, eorumque Hæredum, & Successorum in infinitum. Capitulum renuit assentire erectioni quatuor Canonicatum cupiens illorum loco constituere duas tantum Præbendas Canonicas, & duos Cappellanos, seu Beneficiatos. Unde quæsitum fuit.

Primò. An sit locus erectioni quatuor Canonicatum in Ecclesia Collegiata, juxta mentem Testatoris, & quatenus Affirmativè. Quibus conditionibus, quatenus verò negativè.

Secundò. An sit locus erectioni quatuor Beneficiorum simplicium, vel potius quatuor Beneficiorum de residentia in eadem Ecclesia: Et Sacra Congregatio 5. Maii 1703. respondit. Ad primum Affirmativè, cum conditionibus præscribendis ab Eminentissimo Præfecto; ad secundum jam provisum.

25. Quæro ulterius si Testator mandet in ejus Testamento, ut de propriis bonis erigatur in Ecclesia Cathedrali, aut Collegiata Canonicatus cum reservatione Jurispatronatus favore eorum de familia; si Capitulum renuet illum acceptare sub pretextu, quod redditus assignati pro distributionibus sint tenues, an loco Canonicatus erigi possit ex dictis bonis relictis à Testatore Beneficium simplex.

Respondeo negativè, sed erigendus est novus Canonicatus, si tenuitati huiusmodi reddituum suppleri possit per alios redditus ejusdem Testatoris, quia hujus mens, quando adimpleri potest est omnino adimplenda, juxta resolutionem Sacre Congregationis Concilii in *Placentina erectionis Canonicatus* 20. *Februarii* 1712. Sicuti enim Beneficium simplex, aut Cappellania demandata à Testatore erigi, & converti non potest in Canonicatum, ut fuit resolutum à Sacra Congregatione Concilii

cilii in *Murana Erektionis Canoniciatum* 12. Decembris 1711. ita demandata à Testatore erektionem Canoniciatus hic converti, & erigi non potest ab Ordinario in Beneficium simplex. & ita resolutum fuit ab eadem Sacra Congregatione Concilii in *Placentina Commutationis voluntatis*, ubi cum quidam Julius de Onedo mandasset erektionem Præbendæ, Canonicius in Ecclesia Cathedrali, reservato Jurepatronatus favore eorum de Rubeis, & Capitulum nollet illum acceptare, stante tenuitate reddituum pro distributionibus assignatorum licet essent alii redditus de hæreditate dicti Testatoris, quibus suppleri poterat hujusmodi tenuitati, Patroni supplicarunt, ut loco dictæ Præbendæ Canonicius erigeretur Beneficium simplex titulo Abbatia. Quare proposito dubio. *An loco dictæ Præbendæ Canonicius sit erigendum Beneficium simplex cum titulo Abbatia, & cum iisdem oneribus, & reservatione Jurispatronatus ad formam Testamenti, seu potius, & locus augmento dicti capitalis librarum 7000. juxta votum Episcopi pro erektionem Canonicius, vel in Ecclesia Cathedrali, vel in Collegiata. S. Antonini in casu &c. Sacra Congregatio 18. Februarii 1702. respondit negativè ad primam partem. Ad secundam verò faciendam esse Erektionem Canonicius primo loco in Cathedrali, & renuente Capitulo in Collegiata, juxta votum Episcopi.*

ARGUMENTUM.

Rektor Beneficii Patronalis an possit repudiare Legatum factum favore ejusdem Beneficii absque consensu Patroni? Et an fundans Cappellaniam assignando pro ejus dote certa Bona sub certo modo, hoc non servato, possit ejusdem Cappellaniæ foundationem revocare.

SUMMARIUM.

- 1 Rektor Beneficii potest repudiare Legatum, quando est perniciosum, secus quando est utile Beneficio.
- 2 Repudiatio Legati utilis Cappellania

sine Beneficio facta absque consensu Patroni est nulla.

- 3 Episcopus attentæ repudiatione Legati in augmentum Cappellaniæ demandati, facta à Cappellano, non potest ex eodem Legato erigere novam Cappellaniam, sed dictum Legatum cedere debet in augmentum Cappellaniæ, vix fuit relictum.
- 4 Non servato modo, quo demandata fuit fundatio, aut dotatio Cappellaniæ, an hæc resolvatur, & revocari possit. Vide num. 14. 15. & 16.
- 5 Donatio facta intuitu ingressus in Religionem, si ingressus non sequatur, resolvitur, & revocari potest.
- 6 Legatum factum uni Ecclesie causa sepulture, si sepultura eligatur in alia Ecclesia, videtur ademptum à priori Ecclesia.
- 7 Parochia amovibilis potest erigi ab Ordinario in titulum perpetuum, etiam sine consensu illius, cui fuit mota lis, super pertinentia Jurispatronatus, sed intellige, ut ibi.
- 8 Testator an possit revocare Testamentum, quoad relicta pro dote favore Cause Piæ? Vide ibi, & num. 18. remissivè.
- 9 Fundator Cappellaniæ cum reservatione Jurispatronatus non potest revocare hujus foundationem, & quare? Vide ibi, Amplia ut num. 10. & 11.
- 12 Ut fundatio, & dotatio Cappellaniæ sit irrevocabilis non est necessarius consensus Ordinarii.
- 13 Fundatio, & dotatio Cappellaniæ distinguuntur in tres species, & quæ sint vide ibi, & num. 14. & 15.
- 17 Ex sola loci mutatione, an Fundator Monasterii, aut Beneficii possit revocare Foundationem.
- 19 Constituto de voluntate fundandi Monasterium, & de acceptatione Religionis fundatio revocari non potest, sed est adimplenda, juxta plantam præscriptam, etiamsi ex justa causa sequi non possit in loco designato, & num. 20. & 21. & 30. & 32. limita, ut num. 22. amplia ut num. 24. & 25.
- 23 Largitiones concernentes factum in posterum adimplendum censentur modales.

26 Quod Fundator censerit translationi
 Foundationis Monasterii de uno loco
 ad alium, ex quibus probetur, &
 presumatur; & num. 27. 28. & 29.
 & 31.

C A S U S VII.

Quædam Mulier per publicum Instru-
 mentum juramento firmatum illud
 non revocandi fundavit Cappel-
 laniam perpetuam cum reservatione Ju-
 rispatronatus pro se, suisque descenden-
 tibus, assignata congrua dote, & refer-
 vato Ordinarii assensu, & nominavit in-
 primum Cappellanum Titium præsentem,
 & una cum Notario pro Interesse habentibus
 acceptantem, & præ cæteris ita in-
 eodem Instrumento disposuit: *Con patto,*
che volendo qualsivoglia Persona aggiun-
gere qualsivoglia somma di danaro in augu-
mento di detta Cappellania, in tal caso
debba seguire tutto col consenso non solo del
Restore pro tempore, ma dei Padroni: De-
 inde quidem pius Testator injunxit pro-
 prio heredi, ut uniret, & incorporaret
 ducata sexcentum præfatæ Cappellaniæ
 cum onere trium Missarum qualibet heb-
 domada; Titius autem Rector, & Cap-
 pellanus per publicum Instrumentum suum
 consensum unioni, & incorporationi dicti
 Legati suæ Cappellaniæ denegavit, & suc-
 cessivè prædictus hæres ex causa dicti dis-
 sensus instet coram Episcopo pro erectio-
 ne cum dictis ducatis sexcentum distin-
 ctæ, & separatæ Cappellaniæ, & cum
 reservatione Jurispatronatus sibi, suisque
 heredibus, & successoribus, ac decretum
 Instantiæ conforme obtinuit. Habita no-
 titia à Muliere fundatrice dictæ Cappel-
 lanæ de hujusmodi repudiatione Legati
 facta à Cappellano statim revocavit fun-
 dationem ejusdem Cappellaniæ, ac Cap-
 pellanum privavit omnibus Bonis in dotem
 assignatis. Hinc duo quærentur.

Primum est: An decretum Episcopi sub-
stineatur, seu potius summa ducatorum
sexcentum relictorum à dicto pio Testato-
re cedere debeat in augmentum demanda-
ta Cappellania à præfata Muliere.

Secundum: An fundatrix Cappellaniæ
poterat in totum revocare foundationem
ejusdem Cappellaniæ?

Quoad primum dubium, quòd sub con-
 simili præmissa facti specie disputatum fuit
 in Sacra Congregatione Concilii in una
 Crotonen. Cappellaniæ, studens apud R.P.D.
 Ansidæum Dignissimum ejusdem Sacræ
 Congregationis Secretarium, meum ape-
 riendo vorum, negativè quoad primam,
 & affirmativè, quoad secundam partem,
 respondendum sentiebam. Decretum nam-
 que Episcopi fundatur in dissensu, & re-
 pudiatione facta per Cappellanum Legati
 ducat. 600. relict. à dicto pio Testatore,
 & aggregandi in augmentum Cappella-
 niæ demandatæ à fundatrice, quæ quidem
 repudiatio est omninò insubsistens, tum
 quia licet Rector Beneficii, seu Cappel-
 lanus repudiare possit Legatum, quando
 hoc est inutile, & perniciosum Beneficio,
 & Cappellaniæ, tamen quando est utile,
 illud repudiare non valet juxta *Barbosam*
de offic. & potest. Episcopi par. 3. alleg. 95.
num. 54. Amos. de Causis Pii lib. 1. cap. 12.
nu. 46. Valeron. de transact. tit. 4. quest. 1.
num. 17. tum quia fuit facta à Cappel-
 lano absque consensu Patronorum omninò
 requisito tam ex lege foundationis deman-
 dantis argumentum dotis Cappellaniæ fie-
 ri debere non solum de consensu Recto-
 ris, sed etiam compatronorum; tam de

2 Jure, juxta quod repudiatio Legati utilis
 Cappellaniæ facta absque consensu Patro-
 ni non tenet, itaut ipse Patronus potest
 instare, ut Legatum deveniat ad Eccle-
 siam, *Lambertin. de Jurepatr. lib. 3. art. 9.*
quest. 2. num. 22. Tum denique, quia est
 simulata, & collusiva, ut sic ex eodem
 Legato erigeretur novum Beneficium, &
 Juspatronatus reservaretur pro heredibus
 secundi Benefactoris in supplantationem
 Cappellaniæ, & Patronorum.

3 Unde non poterat Episcopus attento so-
 lum hoc dissensu Cappellani, & vigore
 hujus irrationabilis repudiationis decerne-
 re licitum esse heredi dicti Testatoris sepa-
 ratam Cappellaniam perpetuò fundare
 cum dote dictorum ducatorum 600. & sic
 commutare ultimam voluntatem Testatoris
 demandantis heredi solutionem sæpediti
 Legati in augmentum Cappellaniæ fun-
 data à præfata fundatrice nulla subsistente
 causa, & in ejusdem Cappellaniæ præju-
 dicium, non citatis nec fundatrice, nec
 Patronis Interesse habentibus, juxta *Amo-*
baz.

baz. de Causis Pils lib. 1. cap. 14. num. 13. & 16. Ubert. de citat. cap. 15. num. 129. Sed hoc Legatum cedere debet in augmentum præfate Cappellanæ, juxta voluntatem Benefactoris, quæ omnino servanda venit ad *Text. in cap. Ultima voluntas 13. quæst. 2.* & ita resolutum fuit ab eadem Sacra Congregatione Concilij in dicta *Grotonen. Cappellanæ 30. Januarii 1717.*

4 Quoad verò secundum dubium, quod hic mihi examinandum proposui, respondendum videtur, Mulierem fundatricem præfate Cappellanæ potuisse revocare in totum illius fundationem; dum fundatio ejusdem Cappellanæ non fuit simplex, & pura, sed modalis, fuit namque concepta, & demandata sub reservatione consensus Ordinarij, ac sub obligatione acceptandi augmentum dotis Cappellanæ cum consensu Patronorum, quando aliquis Benefactor vellet dotem augere; unde cum non fuerit adimpletus hujusmodi modus; quoniam non intervenit consensus Ordinarij, nec fuit acceptatum augmentum dotis in ducatis 600. de consensu Patronorum, immo fuit illud positivè, & irrationabiliter rejectum à Cappellano, videtur resoluta remansisse præfata fundatio Cappellanæ, & potuisse fundatrix in totum illam revocare ad *Text. in Leg. 1. Cod. de Donat. qua sub mod. Leg. final. Cod. de revocat. Donat. Bald. conf. 250. sub numer. 1. lib. 3. Surd. conf. 369. numer. 26. lib. 3. Rota decis. 203. num. 1. par. 6. Rec.*

Neque videtur esse inusitatum, & quid novum, stante legitima causa, & mutatis circumstantijs revocare, resolvere, & mutare dispositiones; Sic donatio facta ab aliquo intuitu, & contemplatione Ingressus in Religionem, si ingressus hujusmodi non sequatur, resolvitur, & revocari potest. *Card. de Luc. de Donat. disc. 16. num. 12. Rota decis. 586. num. 2. part. 5. Recent. & decis. 581. coram Buratt.* Legatum factum uni Ecclesiæ causa sepulture, si deinde in alia Ecclesia sepultura eligatur, videtur ademptum à priori Ecclesia *Abb. in cap. In nostra de Sepultur. num. 4. Marant. respons. 9. par. 1. num. 59.*

7 Parochia in primæva sui erectione amovibilis potest mutari, & erigi ab Ordinario in titulum perpetuum juxta dispositionem *Text. in cap. unic. ibique Gloss. verb. Per-*

Pars I.

petui de Cappell. Monach. in 6. & Sacri Conc. Trident. sess. 7. de Reformat. cap. 7. Etiam sine consensu illius, cui fuit moralis super pertinentia Jurispatronatus, quando ipse succubuit in Judicio, & litem deseruit, secus si in Judicio non succumberet, & constaret eum esse verum Patronum dictæ Parochiæ amovibilis, tunc enim hæc erigi non potest ab Ordinario in titulum perpetuum absque illius consensu juxta dispositionem præsentis Canonis, & docet *Rota in Toletana Decimarum de Capilla, quoad Parochos 3. Julij 1702. §. Quo enim, & §. Quo verò, & 12. Martij 1703. §. Finali coram Eminentissimo Scotto.* Insuper Testator potest revocare Testamentum, quoad relicta pro dote, favore Causæ Piæ, *Castrens. consil. 327. num. 1. lib. 1. Gratian. discept. 605. n. 12. Card. de Luca de Legat. disc. 54. num. 3.* Ergo etiam fundatrix præfata non servato modo, sub quo demandavit erigi Cappellaniam, nimirum non intervenio consensu Ordinarij, & rejecto augmento dotis per Cappellanum ab eadem fundatrice exoptato de consensu Patronorum, casu quo aliquis vellet dotem augere, potuit Cappellaniam revocare, & resolvere, ac Bona data in dotem reassumere. Ratio est, quia non servato modo, sub quo fuit demandata Erectio Cappellanæ, dicitur deficere voluntas fundatricis; quæ voluntate deficiente non debet Ecclesiæ, aut pia causa prætere Bona in dotem data præter fundantis, & dotantis voluntatem, cujus defectum favor piæ causæ non supplet, *Card. de Luca de Donat. disc. 12. num. 4. & dixi superius Can. III. Caf. VIII. num. 14. §. Nec obstat.*

9 His tamen non obstantibus verius de Jure censeo fundatricem præfata non potuisse revocare fundationem memoratæ Cappellanæ; siquidem vigore hujusmodi fundationis, ac donationis inter vivos Bonorum pro dote Cappellanæ assignatorum cum reservatione Jurispatronatus favore descendentiæ, acquisitum fuit Jus non solum ipsi Cappellanæ, verum etiam descendentiæ reservatarijs ejusdem Jurispatronatus. Unde in eorum præjudicium non potuit fundatrix Cappellaniam revocare, & aliquid agere ad *Text. in Leg. Perfecta Cod. de Donat. qua sub. m. Decian. conf. 8. num. 4. & 16. Menoch.*

N n

conf.

conf. 91. numer. 17. Gratian. discept. 178. num. 16. Garz. de Benefic. part. 5. cap. 9. num. 68. & seq. Rota decis. 316. num. 28. par. 10. & decis. 518. num. 4. coram Merlin. & in Gallipolitana Associationis 3. Julii 1711. §. Neutiquam coram Reverendissimo Molines.

Maximè cum juraverit in Instrumento foundationis, illam non revocari, quod juramentum reddit foundationem irrevocabilem, juxta Andreol. Controv. 292. nu. 6. & seqq. Cyriac. Controvers. 322. num. 32. Rota decis. 280. num. 1. part. 13. Recent. Et cum fundatio, & donatio Bonorum pro dote Cappellaniæ sit merè lucrative, & favorabilis, & fuerit acceptata, non solum à Deo, à quo acceptatur, statim ac aliquid Ecclesiæ, aut alteri piæ causæ donetur, verum etiam tam à Notario, quàm à Cappellano pro Cappellania stipulantibus, & acceptantibus, ex quo sequitur, eandem foundationem amplius revocari non posse, ut in casu acceptationis factæ à Deo docent Tiraquell. de Privileg. pia Cause, Privileg. 115. Card. de Luca de donat. disc. 74. Sperell. decis. 81. num. 17. & seq. & decis. 168. num. 42. Rota decis. 673. num. 4. par. 2. & decis. 81. num. 7. par. 5. & decis. 173. num. 3. par. 12. recent. Et in casu acceptationis factæ à Notario pro Cappellania, & alijs interesse habentibus, testantur Gratian. Discept. Forens. 247. numer. 3. & seq. & cap. 332. numer. 12. & sequent. Rota decis. 428. num. 2. & seq. par. 4. & decis. 270. num. 3. par. 5. & decis. 365. num. 5. par. 13. & alii apud Rotam in dicta Gallipolitana Associationis 3. Julii 1711. §. Certius, & §. Absque ulla coram Reverendissimo Molines.

Non obstat, quod fundatio, & dotatio hujusmodi Cappellaniæ sit modalis, & conditionalis, nimirum demandata à fundatrice sub reservatione consensus Ordinarij, & sub obligatione acceptandi augmentum dotis de consensu Patronorum, quando quis veller dotem Cappellaniæ augere, quæ conditio cum non fuerit adimpleta, dum consensus Ordinarij non intervenit, & augmentum dotis non fuit acceptatum, immo positivè rejectum à Cappellano, dicitur res adhuc integra, ac proinde licuisse præfatæ fundatrici variare, & Cappellaniam revocare. Quo-

niam in primis, quod attinet ad consensum Ordinarij, iste licet requiratur ad reddendam reservationem Jurispatronatus irrevocabilem, cum ab ea recedi possit, antequam superveniat consensus Ordinarij, tamen ut fundatio, & dotatio Cappellaniæ facta inter vivos sit irrevocabilis, non est necessarius consensus Ordinarij, cum statim ac bona donantur ad effectum erigendi, & fundandi Cappellaniam, sive Beneficium hoc acquirit Jus irrevocabile, & fundans, sive dotans Cappellaniam, non solum non potest amplius resilire à dotatione, sed ulterius cogi valet ab Ordinario ad illius effectuatum juxta Lambertin. de Jurepatr. par. 1. lib. 1. quest. 4. art. 4. Rota in dicta Gallipolitana Associationis §. finali.

Deinde pro remotione objecti, tres distinguo species foundationis, sive dotationis Cappellaniæ, aut Beneficii; Alia enim est fundatio, sive dotatio pura, & simplex nullum continens modum, & conditionem; & tunc per quamcumque mutationem, & variationem Cappellaniæ non resolvitur, nec revocatur ejus fundatio, & dotatio, nec bona data in dotem redeunt ad fundantem, & dotantem, sed remanent sub dispositione Summi Pontificis, quia taliter fundans, aut dotans Cappellaniam, censetur habere pro causa finali solum favorem Animæ, & pietatem, qui favor, & pietas, cum non cesset propter mutationem, & variationem circumstantiarum Cappellaniæ, nec cessare debet hujus fundatio, & dotatio ad Text. in §. Si quis in nomine magni Dei, & §. Si quis unum Sanctorum de Ecclesiast. tit. collat. 9. Fagnan. in cap. Relatum num. 37. ne Cler. vel Monach. Marant. respons. 9. num. 68. & seq. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloss. 5. §. 7. num. 85. Card. de Luca de Regul. disc. 35. num. 8. Carol. Anton. de Luca ad Gratian. cap. 358. num. 9.

Alia est modalis continens modum, aut conditionem purè, & simpliciter absque pacto resolutivo in casu non adimplenti; & tunc non adimpleto modo, & conditione, quibus fundatio, aut dotatio Cappellaniæ fuit concepta, non proinde hæc resolvitur, & revocari potest à fundante, ea ratione, quia cum Cappellania sit culpæ incapax, utpote existens sub ad-

m ini.

ministracione Cappellani, aut alterius non potest istius culpa, vel negligentia ei præjudicare, sed est locus actioni ad adimplementum juxta *Textum expressum in cap. Verum de condit. app. ibique Gloss. verb. Conditione, Abb. num. 1. & 3. Alex. ne Novo num. 1. 15. & 20. Barbof. num. 1. & 7. Marant. respons. 9. num. 23. pag. 69. Menoch. præsumpt. 175. num. 13. & seq. Card. de Luca de donat. disc. 15. numer. 8. Rota decis. 7. num. 12. coram Buratt. & decis. 370. num. final. coram Rojas.*

15 Alia est modalis continens modum, & conditionem cum pacto resolutive in casu non adimplementi quomodocumque, & ex quacumque causa hoc proveniat, ita ut modus, aut conditio sit causa finalis; & tunc non adimpleto modo, aut conditione resolvitur fundatio, & dotatio Cappellaniæ, quia cum causa finalis sit origo, & principium, à quo omnia reguntur, hac una deficiente deficit, & cessat omnis dispositio, & voluntas fundantis, qui sub illo modo, & conditione, & non aliàs voluit fundare, & dotare Cappellaniam, & Ecclesiam, quæ est justitiæ cultrix, non permittit sibi appropriare Bona præter voluntatem concedentis juxta *Card. de Luca de Donat. disc. 12. num. 2. & seqq. Rota decis. 970. num. 8. coram Emerix Jun. & decis. 365. num. 18. par. 16. & decis. 270. num. 22. apud Thesaur.*

16 Posita hac distinctione; fundatio, & dotatio prædictæ Cappellaniæ est secundæ speciei, videlicet modalis absque pacto resolutive in casu non implementi; unde non interventu consensu Ordinarij, nec acceptato augmento dotis, quibus fuit demandata fundatio, & dotatio Cappellaniæ, non proinde fundatrix potuit eandem Cappellaniam revocare, & resolvere, sed solum debebat instare, ut adimpleretur modus præscriptus videlicet, ut interveniret idem consensus, & acceptaretur dictum augmentum dotis de consensu Patronorum juxta auctoritates superius relatas *numer. 14.*

17 Ratio est, quia consensus Ordinarij, & augmentum dotis non fuit causa finalis fundandi Cappellaniam; eodem modo, quo demandata ab aliquo fundacione Monasterij, Beneficij, aut Ecclesiæ in

loco A, E. G. & assignatis pro ejus dote certis Bonis, ex sola loci mutatione superventa ex justa, & rationabili causa, fundator non eximitur ab obligatione fundandi Monasterium, Beneficium, aut Ecclesiam, nec potest fundacionem revocare, & rescindere, quando destinatio loci non est causa finalis, & non fuit explicata cum clausulis, & pactis resolutivis, ut novissimè decisum fuit à Sacra Rota in *Colonien. fundacionis Monasterij 11. Januarii 1717. coram R. P. D. Foscaro inferius legen. num. 18.*

Nec advertatur, quod superius in contrarium addebatur, videlicet Pias dispositiones multoties subjacere mutationibus, & revocationibus; siquidem hoc procedit, quando cessat causa finalis, aut non adimpletur modus appositus cum pacto resolutive in casu non adimplementi; secus quando durat causa finalis, & non fuit appositus modus cum pacto resolutive in casu non adimplementi. Quod autem Testator possit revocare Testamentum, quoad causas pias, seu quoad relicta favore causæ piæ non est absolute verum, sed procedendum est cum ea distinctione, quam superius insinuavi *Can. III. Caf. VIII. numer. 37. ibi viden.*

R. P. D.

F O S C A R O

Colonien. Fundationis
Monasterij.

Lunæ 11. Januarii 1717.

Fundatio Monasterij ad usum Ordinis Cisterciensis juxta strictiorem S. Patris Benedicti Regulam exoptata à Reverendissimo Daemen Canonico Ecclesiæ Metropolitanæ Colonien., & Archiepiscopo Adrianopolitano, atque etiam acceptata à Superioribus Religionis, & à Monachis Abbatæ Aureæ Vallis, unde nova Colonia ducenda erat, & cui tanquam filiale futuris temporibus, do-

N n 2

nec

nec in ea vigisset prioris instituti observantia, subesse debebat Monasterium de novo erigendum, pro qua idem Reverendissimus Archiepiscopus Omnipotenti Deo, ac Beatissimæ Virgini obtulit, dicavit, & consecravit quanda in Rheni Fluminis Insulam propè Dusseldorpiam Luricensem nuncupatam, atque insuper ultra obligationem construendi Edificia, & subministrandi suppellectilia tradere promisit Capitale Imperialium 5000. implicandum pro sustentatione Monachorum, quamvis pro his, quæ pendere videbantur à voluntate Partium libenter fuisset executioni jam demandata, cum ex parte Abbatis transmissi fuerint ad Insulam Religiosi, qui ibidem exoptatum introducerent institutum, & ex parte Archiepiscopi congregata extiterint materialia necessaria ad constructionem Ecclesiæ, & Monasterij perficiendam ad formam Plantæ ab eodem Archiepiscopo evulgatæ, quinimò aucto deinde ad ejus instantiam Monachorum numero, adaucta quoque fuit quantitas Capitalis usque ad Imperialia duodecim millia, quorum novem millia circiter implicanda forent de consensu Monachorum in bonis stabilibus, cum obligatione solvendi fructus pro residuilibus, donec, & quousque etiam de his congruum perficeretur investimentum.

Adhuc tamen ad perfectionem, & stabilitatem perducere non valuit, nam ex inopportunitate loci crebris, & quidem insuperabilibus renascentibus incommodis, & molestijs, præsertim illis procedentibus ex impetu fluminis, quandoque exundantis, totamque Insulam invadentis admodum difficilis nedum, sed impossibilis in ea reddebatur observantia regularis, & Monachorum permanentia. Unde his agnitis difficultatibus excogitatus, & pertractatus fuit modus eandem fundationem transferendi ad aptiorem locum; cumque præcæteris arrisisset Dusseltahl, seu Vallis Dusselana tribus ab Urbe Dusseldorpiensi quadrantibus distita, conatus omnes, tum Archiepiscopi, tum Monachorum unice steterunt in reportanda à Serenissimo Electore Palatino ejusdem Vallis concessione, qua tandem plures post tractatus obten-

ta, & postquam Archiepiscopus illam indefinenter concupiverat, & probaverat ad effectum itidem transferendi Monasterij fundationem, pro qua etiam non modicam in computum dictorum Imperialium 12. millia implicaverat quantitatem in bonis stabilibus ad Monachorum commodum postea dimissis, dum ad terminos præcedentium conventionum cum Monachis, ac Serenissimo Electore initarum expectabatur cæterarum promissionum adimplementum, idem Reverendissimus Archiepiscopus in sua voluntate parum constans, nedum adimplere detrectavit ea, quæ pro fundationis perfectione agenda supererant, sed insuper propria autoritate, & de facto Monachos spoliavit possessione Villarum ab Ipso pro illorum alimonia, & sustentatione in computum promissi Capitalis præcedenter assignatorum. Quare contestato Judicio coram Reverendissimo Sedis Apostolicæ Nuncio ad tractum Rheni, prolata tandem fuit sententia definitiva, qua mediante dictus Reverendissimus Archiepiscopus condemnatus remansit ad præstationem Imperialium 12. millia, una cum interesse à die moræ, necnon ad ædificationem Monasterij in Valle Dusselana, juxta Schema, seu Plantam in actis exhibitam, & demum ad refectorem expensarum; indeque devoluta causa ad nostrum Auditorium super Dubio prius de more subscripto, & in hodierna audientia proposito, scilicet: *An, & in quo loco, & quale Monasterium R. P. D. Daemen fundare teneretur, & quo respectivè subministrare deberet*: Domini responderunt: *Monasterium esse fundandum, & respectivè esse subministrandas pecunias in presenti decisione exprimendas, juxta tenorem sententia prolata à Reverendissimo Nuncio.*

Pro eo enim, quod respicit Monasterij fundationem in genere ab Archiepiscopo perficiendam, nulla se obtulit apud Dominos difficultas, cum in hac parte clara nimis, & incontrovertibilis apparuisset ejusdem Archiepiscopi voluntas duccendi ad Luricensem Insulam ex Abbatia Auræ Vallis Coloniam, ibique construendi, & fundandi Monasterium, ubi strictiores Divi Benedicti regulæ obser-

varentur, ut plenissime devincebatur, tum ex primæ ipsius Insulæ donatione ad hunc præcisum effectum exposita, tum ex delineatione, ac transmissione Plantæ, juxta quam explenda erat Ecclesiæ, & Monasterij constructio, tum ex cura, & diligentia congerendi materialia ad eandem constructionem perficiendam necessaria; tum denique cæteris omiſſis ab explicita ejus promissione pandita in responsione ad secundam positionem, nedum perficiendi necessaria ædificia, sed etiam subministrandi suppellectilia, necnon capitale Imperialium 5000. deinde scilicet sub die 6. Februarij 1705. post excreſcentiam Monachorum ab illo procuratam, adauctum ad Imperialium 12. millia de consensu Monachorum ad eorum perpetuam sustentationem investienda. Unde eadem præmissa adeo constanti, & deliberata Archiepiscopi voluntate perficiendi proprijs sumptibus controversam foundationem, superventaque acceptatione Religionis, certissima inde emergit obligatio adimplendi mediante subministrazione illarum rerum, & pecuniarum, quas Ipse pro eodem effectu tradere promisit, *Surd. consil. 450. num. 4. & 32. Rot. in Recent. decis. 448. num. 1. par. 14. decis. 472. nu. 41. par. 19. in Romana seu Montis Falisci bonorum 5. Maii 1700. S. Validitas coram Reverendissimo Domino meo Decano, & in Romana redditionis rationis 26. Martii 1703. S. Inconcussum, coram bo. mem. Casfarello.*

19 Indequè etiam consecutivè descendit obligatio fundandi Monasterium in Valle Duffellana, non obstante, quod Archiepiscopus illam ab initio exposuisset pro Monasterio erigendo in Insula Luricensi, nam cum perventis ibidem Monachis ab Abbatiæ Auræ Vallis transmissis, compertum fuerit, ex Rheni inundationibus aggeres quoscumque contra vim, & impetum excreſcentis fluminis semper infirmos de facili superantibus, totamque Insulam sæpe obruentibus, putrescere commestibilia, excitari Nebulas, & vapores adeò perniciosos, ut plerumque graves insurgant morbi, noa sine Vitæ discrimine ob impossibilitatem opportunè advocandi Medicos,

excipiendi pharmaca è proximis municipijs, aliaque etiam innumera oriri incommoda, quæ Insulam inhabitabilem reddunt, ac periculis plenam, præsertim quando Fluvius in glaciem erumperet, quia tunc omnia Insulæ munimina, atque etiam arbores, ipsaque Ædificia subsunt eradicationis, & destructionis periculo, ut prætermiſſis exemplis antiquioribus præcisè contigit anno proximè elapſo, quo ex eadem eruptione eradicatis, & subverſis sepibus, arboribus, longoque 50. pedum pariete ipsamet Monachorum Domus aquarum icibus læcessita, exempta non fuit à periculo subverſionis, pro ut de his omnibus incommodis, & periculis latius deposuerunt Testes pro parte Religionis examinati.

21 De plano consequitur, foundationem transferri potuisse ad aptiorem locum, ubi Religiosi commodè valerent subsistere, ac ubi plenarium sortiretur effectum pii Donatoris intentio ad incrementum Divini Cultûs, & ad majorem regularis observantiæ propagationem directa, *ut est Text. in cap. Nos quidem, versic. Seu si ibi non potest de Testam. & firmant Innoc. ibidem nam. 1. versic. Per Testatorem, Fagnan. numer. 13. & seqq. Rocc. de Curt. de Jurepatr. verb. Construxit num. 18. Amostaz. de Causis Pii lib. 1. cap. 14. sub numer. 33. Emanuel Rodrig. quest. Regular. 125. art. 10. tom. 2. Tondur. quest. benefical. par. 1. cap. 83. num. 5. & sequent. & cap. 84. num. 8. & sequent. Frances. de Eccles. Cathedr. cap. 10. nu. 10. Rota part. 1. divers. decis. 550. numer. 4. absque eo quod Archiepiscopi obligationes, & promissiones resolutæ ceteri valeant ex quo fundatio expleta non sit in Insula Luricensi juxta illius primum desiderium; Quia cum ejusdem Vota respectum principaliter habuissent ad foundationem in genere pro qua Omnipotenti Deo, & Deiparæ Virgini primam expleverat donationem, ut arguunt Fagnan. cap. Relatum num. 27. tit. ne Clerici, vel Monachi. Aymo cons. 243. num. 2. Tondur. cit. cap. 83. num. 5. Card. de Luca de Donation. disc. 12. num. 2. Rota coram Seraphin. decis. 1149. num. 11. & sequent. Ipsaque donatio prætulisset Beneficium primario collatum in Abbatiam Auræ Vallis,*

lis, unde prodire debebant Religiosi destinandi ad novum Monasterium, quod insuper dicendum erat filiale ejusdem Abbatiae, nec de cetero Insula sterisset pro causa finali foundationis, neque designata fuisset conditionaliter, sive cum clausulis foundationis resolutionem denotantibus in casu quo Monasterium alibi construeretur, praecognita hinc ex superius enunciatis incommodis, & molestiis incongruentia, immo impossibilitate consequendi in Insula ejusdem Monasterii subsistentiam, adhuc Archiepiscopus obstrictus remanet ad ea, quae promittit pro fundatione, à cuius onere Fundator numquam eximitur ex sola loci mutatione superventa ex justa, & rationabili causa, nè Monachis continuis exponerentur incommodis, & periculis quae Religiosam quietem, & regularem observantiam perturbarent, ut firmant, *Moneta de Commutationibus ultim. volunt. cap. 4. num. 172. Murg. de Benefic. quest. 8. num. 22. Rot. in Recen. decis. 362. num. 4. & sequent. par. 4. tom. 2. decis. 705. num. 3. & per tot. eadem par. 4. tom. 3. & dec. 363. num. 6. par. 14.*

22. Nisi destinatio loci causam finalem involveret, aut nisi explicata fuisset cum clausulis, & pactis resolutionem praeferebantibus, cum his seclusis circumstantiis, ducto etiam argumento ab intentione Donantis, semper prevalere debeat favor Piae Causae, ut distinguendo tradunt *Canonista in cap. Verum de condit. apposit. Covar. var. resol. lib. 1. cap. 14. n. 16. Joann. Andr. Georg. allegat. 31. num. 26. & sequent. Card. de Luca de Donat. disc. 12. num. 5. & per tot. Tondut. quest. benefic. cit. cap. 83. num. 4. tom. 1. & post habit. differentia loci verisimiliter, & juxta legalem interpretationem praeelecti sub credulitate, quod fuisset compatibilis cum fundatione, ut ex cap. Exiii, §. Ad haec, versic. Verisimiliter credam intentio de verb. signific. in 6. tradunt *Fagnan. in dicto cap. Nos quidem num. 23. de Testam. ibidem Abb. num. 13. Tondut. quest. benefic. par. 3. cap. 175. num. 1. & seq. Rot. coram Seraph. dec. 1149. n. 13. semper vigeat semel contracta obligatio eandem explendi fundationem in alio diverso loco, ubi procul a periculis, & incommodis, spe-**

rari, & obtineri posset ejusdem fundationis adimplementum, juxta communem sententiam traditam ab *Ancharano in Clement. Quia contingit in 2. notab. de Religios. domib. Fagnan. in saepe citato cap. Nos quidem de Testam. num. 13. & sequ. Sanch. conf. Moral. lib. 4. cap. 2. dub. 4. per tot. Monet. de commut. ultim. volunt. cap. 3. numer. 78. Anostaz. de Causis Pii lib. 1. cap. 14. num. 33. Tondut. saepe citat. cap. 83. par. 1. num. 5. & alii supra in §. De plano, Card. de Luca de Regular. disc. 35. num. 8. Frances. de Eccles. Cathed. dicto cap. 10. num. 10. Rot. par. 1. divers. dicta decis. 550. nu. 4. quam ex ea Regularis Juris propositione, quod in quacumque obligatione, neglecto executionis modo unice inspicendus sit finis à Promittente principaliter volitus, juxta *Text. in leg. Damus, Cod. de condit. indeb. leg. Cum indebito Cod. de probat. Torr. de Majorit. Ital. tom. 1. cap. 33. num. 99. Rot. in Avenionen. Primogenitura, seu Concursum 23. Januarii 1705. §. Ad stipulante coram bon. mem. Muto, & in Placentina Legati Pii 14. Decembris 1705. §. Verba autem coram R. P. D. meo Lancetta, & altera, quod nisi specificè praescripta fuisset certa, & invariabilis forma, sufficiat adimplere per aequipollens, ut generaliter *Peregrin. de fideicomm. art. 11. num. 46. Mantio. de conjectur. ultim. volunt. lib. 11. tit. 16. n. 4. Rocc. Episc. disput. Jur. cap. 25. num. 31. & sequent. Rota coram Biech. decis. 196. nu. 14. & in Forosempronien. Donationis 23. Martii 1711. §. At praeterea, coram R. P. D. meo Aldrovando, & specialiter *Sanchez. conf. moral. lib. 4. cap. 2. dub. 4. num. 4. & sequent. Card. de Luca annot. ad Sac. Conc. Tricent. disc. 21. num. 3. §. Impropiè, in terminis longè fortioribus, loci scilicet conditionaliter explicati admittunt, & extendunt, Card. Tusch. pract. conclus. litt. L. concl. 114. num. 16. Joann. Andr. Georg. cit. allegat. 31. num. pariter 31. Tondut. loco cit. numer. 3. Carp. de execut. Testam. lib. 1. cap. 22. n. 11. & Barbos. de potest. Episc. par. 3. alleg. 83. num. 10.****

In quorum sensum eò facilius Domini inclinaverunt, quia ultra genericam Juris praesumptionem, quod largitiones hujusmodi, utpote concernentes factum imposterum adimplendum, semper censentur modales ad regulam *Text. in l. Quoniam*

Cod.

Cod. de rerum permutat. & in leg. Cum res, Cod. de Donat. quam in hac materia expendunt, *Serment. select. interpr. lib. 2. cap. 3. Jo. Andr. Georg. dicta allegat. num. 14. vers. Quando verò requirit, & seq. Tondut. cit. cap. 83. num. 2. versic. Secundo fuit*, unde consequitur, quod retractari non debeant ex mutatione loci, dum justa, immo indispensable se offerret causa transferendi foundationem, ut in specie advertunt *Carp. de execut. Testam. lib. primo cap. 22. num. 11. Gambar. de offic. legat. lib. 6. num. 223. Homobon. de examin. Eccles. tract. 9. cap. 10. quest. 27. Ricc. collect. 558. in fin. Barbos. de Offic. & potest. Episc. par. 3. allegat. 83. num. 10. Capon. discept. 103. num. 7. id ipsum clarius evincitur ex quo Reverendissimus Archiepiscopus, quatenus in Insula, aut in Abbazia Aureæ Vallis non observaretur strictior Divi Benedicti Regula, donationem transtulit in aliud Cisterciense Monasterium, ubi ejusdem regulæ observantia vigeret. Quæ sane circumstantia certum præbet indicium, quòd donatio fuisset prorsus irrevocabilis, & immunis à quovis caducitatis, aut resolutionis periculo, nam si Donans illam non revocavit, in casu quo Monachi præfatam desererent observantiam ab Archiepiscopo principaliter volitam, ac repetitis vicibus, & cum verbis conditionalibus, causamque finalem denotantibus inculcatam, multominus dicendum est, eam revocari voluisse propter solam variationem loci, absque ulla taxativa designationi, quoque etiam derelicto integra adhuc manebant momenta, ex quibus donatio fuit celebrata, ut latè firmant *Surd. conf. 361. numer. 19. & seq. Marefcott. var. resol. cap. 20. num. 8. lib. 2. Rocc. Episc. Isclan. disput. Jur. cap. 105. numer. 22. Rota coram Merlin. decis. 392. num. 12. coram Emerix Jun. decis. 970. numer. 11. & in Motulen. Salviani 6. Maii 1707. S. Parisiformiter confirmata 23. Aprilis 1708. S. Quo verò coram bon. mem. Omaña.**

25 Hæcque voluntas non revocandi donationem in casu quo ex justa, & legitima causa, Monasterium extra Insulam construeretur, juxta saniolem interpretationem ex hæcenus deductis firmata extradubietatis Statum in hypothesei redacta dici poterat, ex quo ex continuatis actibus undique emerierat, quòd Archiepif-

copus præcisè, & positivè consenserat, foundationem prius destinatam in Insula, transferendam esse ad Vallem Dusselanam; Quo stante consensu, & approbatione non amplius se se excusare valet à foundatione in prædicta Dusselana Valle perficienda, sive consensus acciperetur per modum declarandi obligationem præcedenter contractam, quam Ipsemet Donans nequaquam posset detorquere in sensum propriæ confessioni, & declarationi non uniformem, *Card. de Luca de Benefic. disc. 38. num. 8. & de Canonic. disc. 1. num. 9. Rota in Rec. decis. 226. num. 12. par. 9. decis. 250. n. 4. & 6. par. 10. in Civitatis Vetula Fideicommissi 4. Maii 1705. S. Quibus ita, coram R. P. D. Lancetta*, sive consideretur independentem, & de per se, nam, & in hoc secundo themate nullatenus ei datum foret recedere ab obligatione transferendi foundationem promissam antecedenter in Insula, *Castill. contrav. par. 3. cap. 10. numer. 29. & par. 4. cap. 19. num. 35. & seq. Tamburin. de Jur. Abb. disput. 4. quest. 13. num. 4. Card. de Luca de Testam. disc. 47. num. 11. Rota in Recent. part. 19. dec. 534. num. 9. maxime postquam omnibus explanatis difficultatibus executioni demandata jam fuerat, tum ex parte Religionis tum à Serenissimo Electore Palatino, qui ejusdem foundationis intuitu ad instantiam Archiepiscopi expleverat donationem Dusselanæ Vallis, ubi erigendum erat Monasterium, *Guglielm. de Benedict. in cap. Raynuttius de Testam. verb. Reliquit num. 19. Rot. in Nullius Tudela, seu Tirafonen. Decimarum 3. Julii 1702. S. His itaque, coram Eminentissimo Domino meo de la Tremoille, in Camerinen. Electionis super renunciatione 15. Junii 1708. S. Parum juvante, coram Magno Hispaniarum Inquisitore, & in Firmana Immissionis 14. Junii 1709. S. Et in Universum coram Eminentissimo Domino meo Scotto.**

26 Consensus autem Archiepiscopi recedendi ab Insula, construendique Monasterium in Dusselthal, vix poterat controverti, nam ex facti historia hic per Dominos opportunè reassumpta patebat, quòd Archiepiscopus exceptis Monachorum conquestionibus circa Insulæ asperitatem, & impossibilitatem ibidem moram trahendi, agnitoque quod ex continuis, & in-

supe-

superabilibus molestijs, incommodis, & periculis fundatio non poterat perfectionem, & complementum recipere, nedum desitit ab incæpto Edificio, sed etiam alias post irritas diligentias se vertit ad dictum Serenissimum Electorem; ut ab ejus Zelo, & pietate tutiorem, & aptiorem locum impetraret, & dum ei affulsit spes obtinendi ejusdem loci donationem, per Epistolam ipsius Domini Electoris Ministro transmissam, Serenitatem suam summis laudibus cumulavit, gratesque reddidit, necnon Monachorum animos pluries ad lætitiã excitavit, eos insuper monens, ut hanc Pij Principis intentionem ipsi quoque propriis stimulis adjuverent, ut quamcitus in Dussellana Valle construeretur Monasterium prius destinatum in Insula, quæ in posterum Monachis ad aeris mutationem deserviret. Hinc oretenus concludendi erant tractatus, sed non valens ob Matris infirmitatem petere Dusseldorpium, rogare interim per Epistolas non omisit, tum Monachos, tum Ministros Electorales, ut eandem liberalitatem foverent, & secundarent, eoque ad Civitatem Dusseldorpiensem pervento, oretenus cum Domino Electore composita, & conclusa remansit Monasterij translatio ab Insula ad Vallem Dusselanam ab eodem Domino Electore donandam.

Qua firmata conventionem, Archiepiscopus eam statim Religiosis in Insula degentibus, non sine lætitiæ signis patefecit, deinde cum illorum comitatu Vallem Dusselanam invisit, probavit, & collaudavit, semperque in procuranda donationis publicatione, & effectuatione sollicitus, quandoque conquerebatur de dilationibus, quandoque etiam Serenissimi Electoris animum per interpositos benevolos, & Ministros excitabat. Quinimodò ejusdem translationis impatiens, cogitans prematurè consulere constructioni Monasterij, & Monachorum sustentationi, præcepit amoveri, & propriis sumptibus ad Vallem Dusselanam traduci ligna, aliaque materialia in Insula pro Edificio parata, necnon ex Imperialium 12. millia donatis obtulit reinvestire Imperialium 3000. ad comparandas Villas in vicinia dictæ Vallis, atque etiam ad eundem effectum, & ad commodum Monachorum reinvestire pro-

misit alios Imperialium 8800. circiter in redemptione quatuor Villarum, quas de facto redemptas, de mense Martij anni 1706. favore Monachorum dimisit, qui in sequelam assignationis, & traditionis illarum possessione per biennium pacificè permanserunt.

28. Unde cum post tot reiteratas instantias, & diligentias plenius in propria Sede recognitas supervenerit tandem sub die 13. Aprilis ejusdem anni 1706. tandiu exoptatæ donationis rescriptum, speciali etiam diplomate subinde confirmatum, necnon plenariè executioni demandatum, mediante bonorum donatorum effectiva traditione cum successiva erectione Abbatia, & Abbatis electionem, per Patrem Generalem Ordinis approbata. Quemadmodum exinde incontrovertibile redditur in facto, quod Archiepiscopus reparare cupiens fundationem præordinatam, in Insula, promoverat, & tractaverat fundationem Dusselanam, quodque ad eam perficiendam, Bonæ ad hunc effectum conquiritæ contulerat, reliquarum reinvestire promiserat, Serenissimum Electorem ad donandum impulerat, & Religionis Superiores induxerat ad erectionem Abbatia, Abbatisque electionem, ita de Jure fatendum est, quod fundationis translationi adeò efficaciter consensisset, ut sequuto jam cæterorum tractatum adimplemento, nullatenus valeat amplius ab illa recedere, juxta tradita per *Nass. conf. 250. num. 3. lib. 4. Rotæ in Recent. decis. 74. sub num. 2. par. 4. decis. 312. num. 6. par. 13. decis. 40. num. 4. par. 16. & in Romana, seu Januensis Pecuniaria 12. Julii 1710. §. Neutrum autem coram R. P. D. meo Crispo.*

Absque eo quod dubitari contigisset de 29. renunciatis actibus consensum, & approbationem præferentibus, nam illorum probatio præcisivè etiam ab his, quæ concernunt actus permanentes, prout sunt donatio Vallis, Abbatia erectio, Villarumque redemptio, & assignatio, qui absque ulteriori justificatione jam patent ex publicis documentis, quoad reliquos tractatus, & conventiones perspicuè emerferat, tum ex responsionibus ab Archiepiscopo datis ad positiones, ex quibus concludens erui solet probatio, *Posth. de Manut. observ. 83. num. 4. in fin. Rotæ in Rec.*

Rec. decis. 235. num. 2. part. 14. decis. 783. num. 7. par. 18. & in Giennen. Juris mutandi super restitutione in integrum 26. Aprilis 1700. §. Fortius, coram bon. mem. Muto. Tum ex Epistolis ab illo Monachis, & Ministris Electoralibus sæpe transmissis, quæ utpote in Partibus jam recognita, & judicialiter traducta remanent ab omni exceptione immunes, Bertassol. cons. 521. numer. 22. Rota coram Emerix decis. 948. num. 1. in Romana, seu Cammerinen. Salviani 10. Februarii 1702. §. final. coram Reverendissimo Labacen. & in Leodien. nuntiationis novi operis super remissoria 3. Julii 1713. §. Hujusmodi autem, coram R. P. D. meo Crispo, tum ex attestatione Priorissæ Cælestinarum, cui veluti ab Archiepiscopo Electæ ad procurandam Electoralem donationem, sicque ultra proprias qualitates, in hac parte figuram mediatrix gerenti, integra fides adhibenda est, Samniat. centrovers. 187. num. 14. Card. de Luca de dot. disc. 16. num. 3. Rot. in recent. decis. 393. num. 10. part. 18. in Perusina. affectus super associatione 10. Maii 1705. §. Singulariter coram bon. mem. Muto, & in Eorosempronien. Legatorum super reintegratione 18. Aprilis 1712. §. Quæ omnia coram R. P. D. meo Aldrovando. Tum etiam ex attestationibus relatorum Ministrorum, qui in re ratione proprii Muneris pertractata, dicuntur omni exceptione majores, Rot. decis. 398. num. 6. par. 16. decis. 86. num. 20. par. 19. recent. & in Romana Fideicommissi 14. Februarii 1707. §. His itaque, coram R. P. D. meo Lancetta, & in ejus confirmatoria 22. Junii 1708. §. Parum coram magno Hispaniarum Inquisitore. Tum denique ex reiteratis sæpe laudati Serenissimi Electoris declarationibus emissis, tam in diplomate donationis, quam in ejus Epistola ad Urbem transmissa. Quibus inspectis Domini superflua penitus reputarunt cætera omnia documenta, & probationum adminicula, cum eis quoque prætermisissis tutissima adhuc, & invincibilis dijudicanda veniat sola probatio procedens ex ore tam magni Principis, per ea, quæ habentur penes Spad. consil. 173. numer. 114. lib. 3. Mascard. de probat. conclus. 1233. in fin. Rota coram Emerix Jun. dec. 317. num. 5. coram Reverendissimo Decano decis. 26. num. 12. & in Melevisana.

Pars I.

Prioratum 15. Junii 1705. §. Quoniam coram clar. mem. Card. Caprara, confirmat. 13. Decembris 1706. §. Adhuc in oppositam coram eodem Reverendissimo Decano.

Nec præmissis probationibus adversatur, quod de Mense Februarii anni 1715. Dominus Archiepiscopus, donando Imperialium 7000. onus adjecerit, seu conditionem, quod Monachi permanerent in Insula. Et enim non omisso, quod hujusmodi conditio adjecta ad præbendum obstaculum, ne unquam Monachi possent remigrare ab Abbatiam à qua discesserant, ut se præferebat germana ejus intelligentia, nequibat suum effectum protendere ad impediendam foundationis translationem in ipsa conditione non comprehensam, ad firmata per Rot. in Romana. seu Finuen. bonorum 10. Decembris 1696. §. Quoniam, coram Magno Hispan. Inquisitore, & in Astiza hereditatis 7. Martii 1704. §. Ad retardandam coram Eminentissimo Domino meo Priolo, unde remota conditionaliter firmum remanet assumptum, quod ex justa, & legitima causa, Monasterium ritè valuisse de uno ad alium locum transferri, ut supra probatum fuit, exceptionem penitus eliminant superius recenti tractatus, & conventiones, foundationem perficendi in Dusselana Valle, quæ veluti posteriores omnibus, & quibuscumque præcedentibus conditionibus derogassent ex regula Text. in §. Posteriore quoque Institut. quibmod. testam. infirm. Rot. in recent. dec. 288. num. 23. par. 6. decis. 190. num. 13. par. 19. & in Gerunden. Beneficii 10. Februarii 1698. §. Neque obstare, coram Eminentissimo Domino meo Scotta.

30 Minusque resistit, quod de mense Maii, & Junii 1706. per Epistolas declaraverit, firmam manere debere foundationem Insulæ; tum quia de mense Aprilis ejusdem anni jam præcesserat donatio Serenissimi Electoris per actualem possessionem, etiam à Monachis acceptata. Quibus attentis re amplius non integra locus esse non poterat penitentia, Boccac. ad consil. Marchia Gloss. 1. num. 12. Hodiern. ad Surd. dec. 111. num. 2. Rota coram Rojas decis. 314. nu. 2. 31 tum etiam quia cum post exaratas dictas Epistolas Monasterio Dusselano pecunias assignaverit, ligna existentia in Insula transportari demandaverit, plurimaque

O o

alia

alia similia dederit signa Dusselanae Fundationis approbationem denotantia, certissimum inde descendit argumentum, quod voluerit ab illis recedere, & sapeditam fundationis translationem confirmaverit, juxta regulam de qua *Cyriac. contro.* 548. num. 17. *Bonden. collect. legal.* 26. num. 43. tom. 2. *Rota coram Buratt. decis.* 207. numer. 14. & *in Firmana dotis, & fructuum* 30. Januarii 1705. S. *Necquidquam, coram bon. mem. Omaña.*

32 Quo retento principio, unde descendit, ut supra probatum est obligatio perficiendi fundationem in Dusselthal transeuntes Domini ad reliquas dubij partes, exinde declararunt Ecclesia, & Monasterij constructionem decernendam esse ad formam Plantæ ex parte Monachorum exhibitæ, recusari enim non poterat ab Archiepiscopo, qui illam delineari curavit, & ad præcisum finem regulandi Edificium ad Monachos Aureæ Vallis transmisit, juxta notata per *Frances. de Ecclesia Cathedral. cap.* 16. num. 122. *Rota in recent. decis.* 52. num. 5. part. 8.

Rursus decreverunt Archiepiscopum teneri ad solutionem 12. millia Imperialium quos exbursare promisit ad effectum comparandi stabilia, ex quorum fructibus Religiosi possent recipere alimenta, & sustentationem, Haud subsistente, quod in secunda promissione Imperialium 7000. inclusi censerentur Imperialium 5000. præcedenter promissi. Quoniam cæteris omissis contrarium liquet ex litterali ejusdem secundæ donationis dispositione, ubi declaratum legitur, quod quantitas donata ascenderet ad Imperialium 12. millia.

Et denique responderunt de eisdem Imperialium 12. millia debitos esse interim fructus ad quos etiam Archiepiscopus teneri voluit, donec sequeretur investimentum. Hac enim præexistente obligatione, dubitari in hypothesi nequaquam valet, quin fructus legitimè exigi queant, nam cum prædicta summa destinata fuerit pro investimento, & de facto fuerit pro majori parte investita in quatuor Villis, quorum redditus Monachi per biennium perceperunt, rectè inde Archiepiscopus ad illorum refectionem cogendus est, ut firmatum fuit *in Baren. Gensuum, & Legati* 20. Januarii 1710. S. *fin. coram Eminentissimo Domino meo Priolo, in Romana, seu Viterbien. legati super reservatis* 27. Junii 1710. S. *Assumpta itaque, coram R. P. D. meo Crispo, & in Rom. fideicommissi de Quadris super fructibus quoad petitam scut. mille* 17. Junii 1712. S. *Quo verò ad fructus coram eodem.* Eo indubitanter quia ob non factum investimentum Monachi de eisdem Villis spoliati in pauperiem pro lapsi, coguntur persolvere fructus pro debitis interea contractis, per ea, quæ habentur apud *Honed. cons.* 39. num. 4. & 5. lib. 2. *Rota coram Penting. decis.* 369. num. 3. *in Recent. decis.* 165. num. 2. & 3. part. 12. *decis.* 168. num. 2. part. 18. & *in Romana Locorum Montium super fructibus* 3. Februarii 1700. S. *Sed, & in rectius in fine, coram Reverendissimo Domino meo Decano, confirmata* 16. Februarii 1705. S. *Agnoscebant coram Magno Hispaniarum Inquisitore.*

Et ita utraque &c.

